

Opinnäytetyö (AMK)

Viestintä

Elokuva

2011

Emmi Kivinen

Teenage Kicks

- matka nuoris elokuvan maailmaan

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

Turun ammattikorkeakoulu

Viestintä| Elokuva

Opinnäytetyön valmistumisajankohta 27.4. 2011 | Sivumäärä 95

Ohjaaja(t) Risto Hyppönen, Vesa Kankaanpää

Tekijä(t) Emmi Kivinen

Turun ammattikorkeakoulu opinnäytetyö Teenage Kicks – matka nuoris elokuvan maailmaan

Tutkin opinnäytetyössäni vuoden 1980 jälkeen valmistuneita koulumaailmaan sijoittuvia nuoris elokuvia. Lajityypissä on havaittavaissa muutamia käsitteitä, jotka toistuvat liki samankaltaisina elokuvasta toiseen. Tutkin näiden draamallisten elementtien merkitystä elokuvan juonelle ja rakenteelle, sekä analysoin sitä kuvastoa, jota teini-ikäiselle katsojaryhmälle tarjotaan. Käsitellyt elokuvat ovat muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta anglosaksista alkuperää, ja ne ovat olleet Suomessa elokuva- tai TV-levityksessä.

ASIASANAT:

Nuorisokuva, nuoruus, teini-ikä, populaarikulttuuri, 1980-luku, Yhdysvallat, Hughes, John, viihde, Heckerling, Amy

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Media | Film

Completion of the thesis 27.4.2011 | Total number of pages 95

Instructor(s) Risto Hyppönen, Vesa Kankaanpää

Author(s) Emmi Kivinen

TITLE OF THESIS Teenage Kicks- A Journey to Teenage Cinema

When exploring youth films made in Anglo-saxon countries, certain recurrent themes can be found. In this thesis I study these elements and their meanings to the plot and structure of the films. I also analyze the imagery and forms of telling that are represented to the adolescent audiences. The films in question are made after the year 1980 and have their setting in school environment. With the exception of few Swedish ones, all of the films are of Anglo-saxon origin, and have had theatre or TV releases in Finland.

KEYWORDS:

Adolescence, youth films, coming of age, teenagers, USA, 1980's, Hughes, John, brat pack, high schools, popular culture, entertainment, Heckerling, Amy

SISÄLTÖ

KÄYTETTY SANASTO.....	S.5
1 JOHDANTO.....	S.7
2 AND A HOMECOMING QUEEN- SUOSIO.....	S.9
2.1. <i>YOUNG AND SWEET, ONLY SEVENTEEN- TEINIPRINSESSAT JA</i> TYTTÖKLIKIT.....	S.13
2.2. <i>PUSH IT TO THE LIMIT -ATLEETIT.....</i>	S.34
3 I LOOK JUST LIKE BUDDY HOLLY- NÖRTIT.....	S.39
4 MATERIAL GIRLS- MUUTTUMISLEIKIT.....	S.45
5 IT'S RAINING ON PROM NIGHT- PROM-TANSSIAISET.....	S.52
6 AND WE DON'T EVEN CARE, AS RESTLESS AS WE ARE – KAPINALLISET.....	S.59
7 YOU'RE SIXTEEN, YOU'RE BEAUTIFUL AND YOU'RE MINE- RAKKAUS JA SEKSI.....	S. 63
8 HELLO, DADDY! HELLO, MOM! - VANHEMMAT.....	S.76

9 LOPPUYHTEENVETO.....S.82

10 TEINITÄHTIÄ JA OHJAAJIA – BIOGRAFIOITA.....S.87

11 LÄHTEET.....S.89

ERITYISKIITOKSET.....S.94

KÄYTETTY SANASTO

Elokuvista käytetään muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta niiden alkuperäiskielisiä nimiä. Suomenkieliset nimet on merkitty lähdeluetteloon.

1 JOHDANTO

"When you grow up, your heart dies".

- Allison, Breakfast Club

Vaikka monet seuraavat mielellään valkokankaalta ylikuonnollisia tapahtumia tai nopeatempoisia toimintajaksoja, oma elämämme koostuu vähemmän dramaattisista asioista. Monet näistä asioista koemme ensimmäistä kertaa teini-iässä. Tapaamme uusia ihmisiä, rakastumme, teemme töitä, erehdymme... Aikuistuminen on tuttu konflikti jokaiselle joka on ollut joskus teini, ja kasvamisesta saa aikaan hyvää draamaa.

Nuorisuelokuva on muutamia taiteellisesti urauurtavia teoksia lukuun ottamatta vähän tutkittu ja arvostettu elokuvan laji. Siitä huolimatta, että herkässä elämänvaiheessa ne ovat saattaneet merkitä paljon, useimpien tapauksien kohdalla hylkäämme ne kasvettuamme ja muistelemme niitä jälkikäteen samanlaisella lämmöllä ja huvittuneisuudella kuin pukeutumistamme koulukuvissa. Nuorisuelokuvat ovat vuosikertaviihdettä, joka linkittää aikuiseksi varttuneet katsojansa suoraan valmistumisajankohtaansa ja sen tuntoihin. Ne ovat parhaimmillaan modinluojia, vertaistuen välineitä ja samaistumisen kohteita, ja pahimmillaan herättävät yhteistä myötähäpeää.

Opinnäytetyöni oli minulle tutkimusmatka aiheeseen, joka on kiehtonut minua pitkään, ja sen edetessä päädyin pohtimaan myös omia suosikkejani, ja sitä miksi olin niistä

aikoinaan kiinnostunut. Oma suosikkielokuvani teini-ikäisenä oli *Fucking Åmål*, koska sen maailma tyyppineen tuli niin lähelle omaa länsisuomalaista kouluyhteisöäni. Haastan sinut kysymällä: mikä oli sinun suosikkisi?

2 AND A HOMECOMING QUEEN- SUOSIO

”Alberti, epäilemättä malliesimerkki renessanssi-ihmisestä, kirjoitti: ”Mikään taide, edes vähäisempi, ei vaadi vähemmän kuin täyden omistautumisen, jos aikoo päteväytyä siinä”.

Mietin, työskenteleekö kukaan maailmassa niin kovasti kuin amerikkalaisen lukion oppilas työskentelee saavuttaakseen suosiota? Laivaston sotilaat ja neurokirurgit vaikuttavat nahjuksilta heihin verrattuna: hehän sentään ottavat joskus lomaa, ja joillakuilla on jopa harrastuksia. Mutta amerikkalainen teini saattaa työskennellä jokaisena valveillaolon tuntina, 365 päivää vuodessa, ollakseen suosittu.”

Paul Graham, ”Why nerds are so unpopular?”, 2003

Psykologi Abraham Maslow kirjoitti v. 1943 julkaistussa kuuluisassa esseessään ”A Theory of Human Motivation”: ”Kaikki ihmiset yhteiskunnassamme omaavat tarpeen tasapainoiseen käsitykseen itsestään, itsekunnioitukseen, itsetuntoon ja toisten kunnioittamiseen. Vakaalla pohjalla olevalla itsetunnolla tarkoitamme sellaista, jonka pohjana ovat saavutuksemme, kapasiteettimme ja toisilta vastaanottamaamme kunnioitus. Nämä tarpeet voidaan jakaa kahteen osaan: haluun voimaan, saavuttamiseen, soveltuvuuteen ja varmuuteen maailman edessä, sekä itsenäisyyteen ja vapauteen. Toiseksi meillä on se, mitä voisi kutsua haluksi saada mainetta ja vaikutusvaltaa (määriteltynä kunnioitukseksi, jonka saamme toisilta ihmisiltä), tunnistetuksi tulemiseen, huomion saamiseen ja arvostuksen nauttimiseen.”

Maslow esitteli esseessään sittemmin yhdeksi kasvatopsykologian peruskäsitteeksi muodostuneen teoriansa ihmisen tarvehierarkiasta. Hän jaotteli ihmisen tarpeet viiteen

luokkaan siten, että ensimmäisen tarveluokan muodostivat fysiologiset tarpeet, toisen turvallisuuden tarpeet, kolmannen rakkauden ja kiintymyksen tarpeet, neljännen arvonannon tarpeet, ja viidennen itsensä toteuttamisen tarpeet. Luokat esitetään usein pyramidin muodossa siten, että fysiologiset tarpeet muodostavat pohjan, ja itsensä toteuttamisen tarpeet huipun. Maslow'n teesi oli, että ihmisellä on perustarpeet, jotka tulee olla tyydytetty ennen kuin hän voi siirtyä tarveasteikossa korkeammille tasoille, ja jotta ihminen olisi tasapainoinen psykososiaalinen olento, kaikkien tarvehierarkian osasten on oltava kunnossa.

Liikemaailma on hyödyntänyt tarvehierarkian mallia kuluttajatutkimuksia tehdessään, ja työyhteisöt ovat käyttäneet sitä ryhmädynamiikan analysoinnissa. Teoria on sen ilmestymisen jälkeen moneen kertaan kyseenalaistettu. Maslow itsekin totesi myöhemmin, ettei tarpeiden tyydyttäminen mene aina hänen osoittamassaan hierarkisessa järjestyksessä, vaan jokin ylempänä oleva tarve voi korostua alempien yli. Hieman kärjistäen voisi kuitenkin sanoa, että koko länsimaisen, ja etenkin anglo-amerikkalaisen, vuoden 1980 jälkeen tuotetun nuorisotelokuvan juoni perustuu tarvehierarkian kolmeen ylimpään tasoon, ja niiden tavoitteluun. Nuorisotelokuvan maailma on erittäin maslow'lainen, ja asiat tapahtuvat päähenkilöille useimmiten pyramidimallin osoittamassa järjestyksessä.

Suosio on koulumaailman valuutta nuorisotelokuvissa. Se määrittää yksilön paikan opiskelijayhteisössä ja lievittää hierarkisen ilmapiirin ja kasvuvuosien mukanaan tuomia epävarmuuden tunteita. Se on jotakin mitä himoitaan, mutta joka on lopulta vain harvojen saavutettavissa.

Suosio on usein yhdistelmä konformismia ja kapinallisuutta, sillä suosittujen on kyettävä vetoamaan monenlaisiin ihmisiin, mutta samalla tuotava esiin persoonallisuutta ja karismaa, jotka tekevät heistä erityisiä. Vaikka suosittujen henkilöiden elämän luulisi olevan yhtä auringonpaistetta ja hegemoniaa, ei asiaa kuitenkaan koskaan esitetä sellaisena, vaan suosituilla on omat, spesifit, suosittujen ihmisten ongelmat, kuten suosion ylläpitämisen vaativuus. Ehkäpä on ajateltu, ettei yleisö kokisi eteviä, suosittuja, opinnoissaan menestyviä nuoria kiinnostaviksi hahmoiksi. Yleensäkin ongelmattoman ja helpon elämän kuvaaminen ei ole dramaturgisesti mielenkiintoista, ja siksi tarvitaan konflikteja. Suosion saavuttamisesta, menettämisestä ja ylläpitämisestä saa aikaan koukuttavaa draamaa, joten siksi esimerkiksi suosiossa paistattelevien tai sen vihdoin saavuttaneiden olotila ei ole koskaan täydellinen, vaan jo suositut saattavat kokea heille kohdistetun hiljaisen hyväksynnän ahdistavaksi, tai suosion pitkän kamppailun jälkeen saavuttaneet huomata siitä maksetun hinnan kohonneen korkeammaksi kuin lopulta saadun hyödyn. Ylipäätään suosiota ei olisi, jos ei olisi vähemmän suosittuja hahmoja joille arvonnousu on mahdollista, ja joihin suositut voivat itseään verrata.

Roz Kaveney kirjoittaa: " Suurin osa hyvistä nuorisuelokuvista kertoo ulkopuolisista, jotka epäonnistuvat pyrkimyksissään sopeutua suosittujen maailmaan, mutta jotkut parhaista ja hauskeimmista kiinnittävät huomionsa suosittuihin ja tutkivat, miten heidän asiansa ovat". (s.

112)

Tyttöjen ja poikien suosio esiintyy elokuvissa erilaisena. Pojat eivät yleensä havittele suosiota sen itsensä vuoksi, vaan heidän pitää ansaita se. Usein poikien suosio onkin saavutettu jonkin konkreettisen meriitin, kuten urheilumenestyksen, avulla tyttöjen suosion

syiden ollessa abstrakteja. Kun Clairelta (Molly Ringwald) kysytään *Breakfast Clubissa* missä asioissa hän on hyvä, hän ei tiedä mitä vastata, kun taas kaikki tietävät suosittu pojan, Andrew'n (Emilio Estevez), olevan suosittu siksi, että hän on menestyvä painija. Tytöt ovat muutenkin erilaisessa, jopa hieman oudossa asemassa poikiin verrattuna: he ovat joko suosittuja elokuvan alusta lähtien, tai sitten aktiivisesti kieltäytyvät siitä. Tästä johtuen suosioon liittyvät konfliktit kohdistuvatkin useimmiten tyttöihin, ja suurin osa suosituista hahmoista on tyttöjä.

Vaatimukset suosituille hahmoille ovat sukupuolesta riippumatta melko samanlaiset: hyvä ulkonäkö, muotitietoisuus ja varakkuus. On aivan kuin suosio olisi lopputulosta vanhemmilta saaduista hyvistä geeneistä ja varallisuudesta. Suositut hahmot eivät ole liki koskaan köyhemmistä perheistä lähtöisin, vaan jopa lahjakkaat urheilijat ovat aina ylemmän sosiaaliluokan kasvatteja. Kun muistellaan taaksenpäin suosittuja nuorisoelekuvia, mieleen tulee ainoastaan yksi teiniprinsessahahmo, joka ei ole rikkaista lähtökohdista, Amanda Jones (Lea Thompson) John Hughesin käsikirjoittamassa elokuvassa *Some Kind of Wonderful* (1987). Amandakin on saavuttanut asemansa liikkumalla rikkaiden nuorten piireissä, joihin hän on päässyt kauneutensa avulla. Hän saa jatkuvasti kuulla olevansa "erilainen" kuin ystävänsä, ja siten ei ole tasa-arvoisessa asemassa muihin nähden. Amanda joutuu maksamaan suosiostaan kovan hinnan rikkaiden ystävien sanellessa keiden kanssa hän saa ylipäätään olla tekemisissä.

2.1. YOUNG AND SWEET, ONLY SEVENTEEN- TEINIPRINSESSAT JA TYTTÖKLIKIT

"Teiniprinsessa" on monelle ensimmäinen hahmo, joka tulee mieleen nuorisoelokuvien hahmogalleriasta. Lähes jokaisessa viimeisen 30 vuoden aikana valmistuneessa koulumaailmaan sijoittuvassa elokuvassa onkin tyttöahmo, joka on muita kauniimpi, suosituimpi ja rikkaampi.

Clairin hahmo John Hughesin käsikirjoittamassa ja ohjaamassa *Breakfast Clubissa* on arkkityyppinen teiniprinsessa: hän on kaunis, muodikas, rikas ja suosittu. Clairin status tuodaan esiin elokuvan ensimetreiltä: muut hahmot tietävät millainen hän on siitä hetkestä kun hän astuu ovesta sisään. Clairella on ylimielinen asenne niitä ihmisiä kohtaan joiden kanssa hän tulisi jälki-istuntonsa viettämään, ja hän on aluksi ystävällinen oikeastaan ainoastaan urheilija-Andrew'lle, joka on myös suosittu. Hän suorastaan halveksii outolintu-Allisonia (Ally Sheedy), kapinallis-Johnia (Judd Nelson), ja on nonchalantti nörtti-Briania (Anthony Michael Hall) kohtaan. Kun oppilaat alkavat mittailla toisiaan, John kysyy Clairelta kuuluuko tämä fysiikkakerhoon, johon Claire vastaa, että "sehän ei ole tavallinen kerho". Hän on siis mielessään asettautunut muiden jälki-istunnon suorittajien yläpuolelle, mutta heidän terapeuttiseksi muodostuvan yhteisen iltapäivänsä edetessä hän paljastuu elämässään aivan yhtä onnettomaksi kuin kaikki muutkin läsnäolijat. Vaikka voisi kuvitella, että Clairin kaltaiset oppilaat ovat koulun tasapainoisimpia, ts. kaikki heidän tarpeensa on tyydytetty, on hänelläkin omat ongelmansa. Claire on joutunut huonossa avioliitossaan räpiköivien vanhempiansa keskinäisten kaunojen välikappaleeksi, ja kokee, ettei kukaan ymmärrä häntä. Hän osoittaa turhautuneisuutta koulussa nauttimansa erikoiskohtelun vuoksi, ja tuntee vetoa Johnia ja hänen kapinallisuuttaan kohtaan. Syvällä sisimmässään

hän haluaisi kyetä samaan kuin John. Iltapäivän aikana Claire vapautuu ja jopa polttelee pilveä Johnin kanssa, kuin todistellakseen, että hänelläkin on raju puoli. Claire on myös ystävällinen alun perin halveksimalleen Allisonille. Clairen muutos osoittaa, että hänen luonteensa on pohjimmiltaan suosituille hahmolle tyypillinen; hän mukautuu tapaamiensa ihmisten mukaan, pyrkii miellyttämään, hakee hyväksyntää – ja onnistuu siinä.

Claire ei ole varsinkaan elokuvan alkupuolella hahmona kovinkaan vivahteikas, mikä johtuu siitä, että hän on jopa itse epätietoinen omasta potentiaalistaan ihmisenä. Tämän potentiaalin ymmärrystä herätellään iltapäivän aikana käydyissä keskusteluissa.

Kuten monen muunkin samantyyppisen henkilön, rakentuu Clairenkin elämä pitkälti konsumerismin ympärille. Hänet ikäänkuin tunnistetaan kuluttamisen kautta, jota hän edustaa sekä kohteena, että toimijana – Clairen syy olla jälki-istunnossa on shoppailu kouluajalla. Elokuvan lopussa Claire antaa Johnille toisen timanttikorvakuusta, joiden omistamista tämä piti elokuvan alussa hemmotellun prinsessan tunnusmerkkinä. Ele on toki romanttinen, mutta siinä on seassa myös säälin tunteita: Claire ei tarvitse ryhmäterapiaa samalla tavalla kuin *Breakfast Clubin* muut hahmot, sillä palatessaan kouluun maanantaina, häntä odottaa siellä sama suosio, ystäväpiiri ja prom-kuningattaren asema, jotka olivat hänen jo ennen jälki-istunnossa vietettyä lauantaitakin. Tämä osoittaa, että suosio ja hyväksyntä perustuvat ennen kaikkea etuoikeuksiin.

Paradoksaalisesti koulun suosituimmat tytöt on usein kuvattu myös itsekeskeisiksi, kanssaihmissään manipuloiviksi tyranneiksi. Teiniprinsessoihin on aina liitetty epämiellyttäviä luonteenpiirteitä, mutta todellinen syöjätärten invaasio nuorisoeelokuvassa

alkoi 1990-luvun lopulla. Viimeisen viidentoista vuoden ajan elokuvateollisuus on marssittanut valkokankaalle toinen toistaan epämiellyttävämpiä teini-ikäisiä. Samanaikaisesti hahmoista on tullut yhä seksuaalisoidumpia, vaikka heidän pitäisi olla 16-18-vuotiaita. John Hughesin elokuvien kenties epämiellyttävin teini-ikäinen naishahmo, *Pretty in Pinkin* rikas ja hemmoteltu Bunny (Kate Vernon) vaikuttaa itse hyväntahtoisuudelta *Mean Girlsin* (2004) Regina Georgen (Rachel McAdams) rinnalla. Tämän muutoksen on tulkittu liittyvän yleisestikin seksismin yleistymiseen hollywoodilaisessa kuvastossa, sekä yhteiskunnallisten arvojen kovenemiseen, ja siten teini-ikäisen katsojakunnan oletettuun kyynistymiseen. Koska suosio on tosielämässäkin himoittu, mutta harvojen osaksi lankeava asia, on parodinen ja liioiteltu ote nähty tässä tapauksessa samojen asioiden kanssa kamppailevaan nuoreen yleisöön uppoavana kerronnallisena tapana. Joka tapauksessa 90-luvun lopun ja 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen elokuvista kiltit, mutta suositut teinitytöt loistavat poissaolollaan.

Stephen Holden kirjoittaa New York Timesissa 28.2.1999 ilmestyneessä kolumnissaan:

“Taustalla oleva viesti tuntuu olevan, että teini-ikäiset tytöt, jotka ovat viimein saaneet luvan kiroilla kuin merimiehet ja maata kenen kanssa haluavat, ansaitsevat tulla rangaistuiksi. Kauniiksi syntyminen tarkoittaa pahaksi syntymistä. Vain rumat ankanpoikaset, jotka ovat muuttuneet joutseniksi, saavat oikeuden olla onnellisia”.

Suosituista tytöistä koostuvat klikit kuuluvat nuorisoeelokuvan kuvastoon. Käsitteen esitteli v. 1988 valmistunut *Heathers*, jossa kolmesta Heather-nimisestä työstä koostuva ryhmä pitää koulua otteessaan ja käy keskinäistä valtataistelua. Kaunis ja rikas Veronica Sawyer (Winona Ryder) on ollut ryhmän johtohahmon, koulun suosituimman tytön, Heather Chandlerin (Kim Walker) lumoama, ja taistellut tiensä ryhmän jäseneksi. Elokuvan alkuhetkellä Veronica on jo saamassa tarpeekseen heathereista, ja on tekemässä vähittäistä pesäeroa. Heather C. ja Veronica sanovat olevansa toistensa parhaita ystäviä, mutta tämä suhde on vähintäänkin vinksautanut Heather C.:n sanellessa Veronicalle miten tämän kuuluu olla ja miltä näyttää. Veronica on heatherien toimintaan sekaantuessaan antanut itsensä, maineensa ja suosionsa täysin ryhmän, ja etenkin Heather C:n käsiin, joka voi päättää hänen sosiaalisesta asemastaan koulussa. Veronica kirjoittaa päiväkirjaansa: "Anna minun unelmoida maailmasta ilman Heatheria ja hänen aerobic-persettäni. Maailmasta, jossa olen vapaa!". Veronican irtaantuminen ryhmästä saa lopullisen alkusysäyksen hänen tutustuessaan uuteen oppilaaseen, isänsä työn vuoksi jatkuvasti asuinpaikkaa vaihtavaan Jason "J.D." Deaniin (Christian Slater) koulun ruokalassa. Nimikirjaimet voidaan katsoa viittaukseksi elokuvahistorian legendaarisimpaan kapinalliseen. Kohtauksessa Veronica ja heatherit tekevät yhtä lempiajanvietteistään, "ruokalakyselyä", jossa toiset oppilaat vastaavat joka päivä vaihtuvaan kysymykseen, joka on tällä kertaa: "Perit viisi miljoonaa dollaria. Samana päivänä saat kuitenkin tietää, että avaruusolennot räjäyttävät maapallon kahden päivän päästä. Mitä teet?". Montaasimaisessa jaksossa esitellään koulun oppilasaines heidän vastatessaan kysymykseen: nörttejä, happopäitä, kilttejä tyttöjä, urheilijoita, outolintuja jne. Samalla kohdataan Betty Finn, herttainen tyttö, joka oli ennen Veronican paras ystävä. Hän näyttää Veronicalle valokuvia vanhoista ajoista, ja Veronica on hetken suloisen nostalgian vallassa, kunnes Heather C. kirjaimellisesti kiskoo hänet takaisin todellisuuteen, ja saa

Veronican pudottamaan valokuvat, menneisyytensä symbolin, lattialle Bettyn jalkojen juureen.

Veronica esittää kysymyksen J.D.:lle, joka osoittaa pitävänsä koko kyselyä turhana. Samalla Heather C. esittelee J.D.:n hahmon kertomalla, kuinka tämä oli ampunut joitakin päiviä aiemmin paukkupanoksia ruokalassa jouduttuaan koulun suosituimpien poikien, jalkapalloilijoiden Kurtin ja Ramin nöyryytysyritysten kohteeksi. Veronica tuntee vetoa J.D.:n alusta asti, ja näkee hänessä ihmisen, joka voi vetää hänet lopullisesti pois heatherien vaikutuspiiristä. Veronica kiintyy J.D.:n samasta syystä kuin hän on kiintynyt Heather C.:n: hän on älyllisesti samantasoinen kumppani, jollaisen Veronica tarvitsee, eikä esimerkiksi Betty Finnistä ollut sellaiseksi. J.D. ja Heather C. ovat kuin kaksi vastavoimaa, joista kumpaankin kohtaan Veronica kokee lopulta vastentahtoista vetoa. Heather C. ja J.D. muistuttavat toisiaan tavassa viljellä puheessaan nokkelia paradokseja, ja lyhyitä, tehokkaita minimalistisia lauseita, joita Veronica jäljittelee: Heather: "Nai minua hellästi moottorisahalla. Näytänkö muka Äiti Teresalta?" J.D.: "Heillä taitaa olla täällä avoimien ovien käytäntö kusipäitä kohtaan?" Heather C. tunnistaa J.D.:n kaltaiseksi, ja tämä esitetään jäätävänä katseena hänen huomatessaan Veronican ja J.D.:n flirtin. On selvää, että Heather C. ja J.D. ovat todellisia vihollisia keskenään. (Kaveney, 2006 s. 59)

Veronica tuntee vetoa J.D.:tä kohtaan alusta asti, ja näkee hänessä ihmisen, joka voi vetää hänet lopullisesti pois heatherien vaikutuspiiristä. He kaksi pääsevät ensimmäistä kertaa keskustelemaan kunnolla samana iltana Veronican ja Heather C:n pysähtyessä huoltoasemalle matkalla yliopistobileisiin. Heather C. Pitää yliopistobileisiin pääsyä

sosiaalisen suosion huipentumana ja ensiluokkaisena etuoikeutena, jonka hän suvaitsee suosikeilleen tarjota. Jo tämän pikaruokan ja naposteltavien keskellä käydyssä keskustelun myötä näkee, ettei Veronicaa kiinnostaisi enää mennä juhliin, vaan hän kokee J.D.:n ja tämän edustaman nihilismin houkuttelevampana vaihtoehtona.

Bileissä Veronica potee täydellistä vierauden tunnetta, ja sitä turruttaakseen tulee juoneeksi liikaa. Hän päätyy lopulta oksentamaan käytävälle. Heather C. pitää Veronican käytöstä anteeksiantamattomana, ja toteaa tämän maineen ja suosion olevan loppu kunhan maanantai koittaa. Veronica hautoo kosta Heather C:lle, mutta kyseessä on enemmänkin viimeinen nöyryytys kuin varsinainen kunnian palautus, sillä hän on jo päättänyt lähteä J.D.:n matkaan. Veronica ilmoittaa haluavansa nähdä kuinka Heather C. "oksentaa aivonsa pellolle", ja lähtee lauantaiaamuna J.D.:n kanssa tämän luo aikeenaan juottaa hänelle jotakin emeettistä. Tässä vaiheessa saadaan ensimmäinen näyte J.D.:n luonteen vaarallisista piirteistä; hän ehdottaa Veronicalle viemäripuhdistusainetta, jonka Veronica torjuu luullen sen olevan leikkiä. Veronica kaataa kannelliseen posliinimukiin maitoa ja appelsiinimehua J.D.:n täyttäessä samanlaisen kupin puhdistusaineella. Veronica ottaa vahingossa väärän kupin, ja vaikka J.D. huomaa asian, hän ei korjaa erehdystä. Krapulainen Heather C. nousee vuoteesta, riisuu punaisen hiusdonitsinsa ja juo hetken epäröityään Veronican tuomasta mukista, jolloin Veronicalle selviää, että kyseessä oli väärä muki. Heather C. kaatuu kuolleena maahan lasipöytänsä läpi. Veronica on kauhuissaan, mutta samalla oudolla tavalla helpottunut. Hän ja J.D. päättävät lavastaa tapauksen itsemurhaksi, ja kirjoittavat "itsemurhaviestin" hyödyntäen Veronican kykyä matkia ihmisten käsialoja.

Tapaus käynnistää koulussa valtavan spekulatiion, ja Veronican tyrmistykseksi lopputulos ei ole sellainen kuin hän olisi toivonut, vaan Heatherin oletettu itsemurha saa hänet näkymään aivan uudessa valossa: syvällisenä, väärinymmärrettynä nuorena. Kuolemalla ei myöskään ole Veronican toivomaa vaikutusta koulun ilmapiiriin.

Heatherin hautajaisissa hahmot seisahtuvat vuorotellen jättämään jäähyväisensä Heather C.:lle, ja katsoja kuulee monologit voice-overina. Veronica on edelleen pahoillaan ja kauhuissaan, mutta samalla helpottunut, Heather Duke on iloinen, ja paljastuu, että hän on salaa toivonut, että näin kävisi. Kurt näkee Heatherin poismenon "kuuman misun menetyksenä". Hautajaisissa Heather McNamara pyytää Veronicaa lähtemään kanssaan kaksoistreffeille Kurtin ja Ramin seurassa, sillä "Kurt ei halua mennä jos Ramilla ei ole seuralaista". Veronica kertoo olevansa J.D.:n kanssa, mutta suostuu silti vastahakoisesti tekemään palveluksen, kunhan pojat eivät "vetäisi kännejä ja veisi heitä kaatamaan lehmiä". Heather M. kutsuu Veronicaa parhaaksi ystäväkseen, kuin titteli olisi periytynyt hänelle suoraan Heather C:ltä.

Kirkon pihalla J.D. ja Veronica näkevät, kuinka Kurt ja Ram nöyryyttävät nuorempaa ja hintelämpää oppilasta pakottaen tämän huutamaan homoseksuaalisuuteen liittyviä lauseita.

Treffit osoittautuvat katastrofaaliksi: Kurt ja Ram ovat kuin ovatkin umpihumalassa, ja vievät tytöt aitaukseen kaatamaan lehmiä (ajanviete, jota Daniel Waters on kertonut lukeneensa harrastettavan maaseudun tylsistyneiden nuorten miesten keskuudessa). Kun lehmä kaatuu, rapaa roiskuu Heather M:n ja Veronican kasvoille jotensakin pornografisessa kuvassa. Kurt harrastaa seksiä Heather M:n kanssa, ja Ram yrittää

ehdottaa samaa Veronicalle, joka kuitenkin suuremmista vaikeuksista karistaa hänet perästään J.D.:n saapuessa paikalle moottoripyörällään.

Veronican ja J.D.:n käydessä läpi illan tapahtumia he saavat ajatuksen toisesta, tällä kertaa lavastetusta, itsemurhasta, jonka kohteina olisivat Kurt ja Ram. Tarkoituksena olisi saada heidät näyttämään siltä kuin heillä olisi homoseksuaalinen suhde, ja siten häpäistyä heidät koko koulun edessä. J.D. sanoo heidän käyttävän saksalaisia toisen maailmansodan aikaisia "Ich lüge"-luoteja, jotka "tekevät pahaa jälkeä, mutta satuttavat vähän". Kaksikko pakkaa paperikassiin "homoseksuaalista revisiittaa" ja Veronica soittaa Ramille houkutellakseen hänet ja Kurtin seuraavana päivänä metsään koulun taakse.

Kurt ja Ram saapuvat paikalle. J.D. saa ammuttua Ramia, joka kaatuu elottomana maahan, mutta Kurt pääsee karkuun. J.D. lähtee juoksemaan Kurtin perään, ja lyhyen takaa-ajon jälkeen saa yhytettyä hänet ja Veronican, joka ampuu Kurtia rintaan. Veronica ja J.D. Laittavat maassa makaavat miehet sopivaan muodostelmaan, jättävät paikalle rekvisiittakassin ja Veronican kynäilemän itsemurhaviestin. Tässä vaiheessa Veronica huomaa heidän kuolleen oikeasti. Hän ei tajunnut, että "ich lüge" tarkoittaa saksaksi "minä valehtelen". Veronica on kauhuissaan, mutta J.D. vierittää osan vastuusta hänelle kysyen, että eikö hän osittain halunnutkin heidän kuolevan oikeasti?

Kurtin ja Ramin kuolema nostattaa Heather C:n kuolemasta nousutta kohua vielä huomattavasti suuremmaksi. Poikia on pidetty kouluyhteisössä suosittuina, mutta ei kovin älykkäinä fyysisinä urheilijatyyppeinä. Yhtäkkiä heidät nähdäänkin todellisen identiteettinsä kätkenä herkkinä nuorukaisina. Tapaus saa koko koulun sekaisin, ja kohta mistään

muusta ei puhutakaan kuin itsemurhista ja niiden torjumisesta. Veronica muuttuu entistä ahdistuneemmaksi, kun koulun dominoivimpien ihmisten kuolemat eivät olekaan muuttaneet ilmapiiriä vapaammaksi. Hän kirjoittaa päiväkirjaansa: "Rakas päiväkirja, teiniangstini aiheuttaa ruumiita. (...) Tekoni antoi Heatherille syvällisyyttä, Kurtille sielun ja Ramille aivot". J.D. puolestaan osoittaa entistä syvempiä välinpitämättömyyden merkkejä koko kouluyhteisöä kohtaan, ja hänen aggressionsa saa entistä väkivaltaisempia piirteitä. Veronica vieraillee J.D.:n luona, ja tajuaa hänen isänsä olevan rakennusfirman pomo, joka on räjäytellyt kiistanalaisia rakennuksia ilman lupaa saadakseen ostaa tonttimaata. Veronican ei ole vaikea tajuta, mistä J.D. on oppinsa ja asenteensa ammentanut.

Veronica katsoo J.D.:n menneen liian pitkälle, ja irtisanoutuu hänen toimistaan. Hän tajuaa, ettei heidän teoillaan ole merkitystä koulun hierarkian kannalta, sillä yhden johtajan kuollessa, on heti seuraava kärkkymässä vapautunutta paikkaa. Tällä kertaa kyseessä on Heather Duke, joka on alkanut käyttää Heather C.:n punaista hiusdonitsia, vallan ja johtajuuden symbolia. Kun Veronica kysyy Heather D.:ltä: "miksi olet tuollainen narttu"? Heather D. vastaa: "Koska voin". Samanaikaisesti yksi koulun hylkiöistä, Martha "Dumptruck" Dunnstock (Carrie Lynn) yrittää itsemurhaa kävelemällä liikenteen sekaan viesti teipattuna rintaansa. Hän epäonnistuu, ja joutuu sairaalaan. Heather D.:n kommentoi tapahtunutta sanomalla: "mitäs yritti matkia suosittuja".

Tilanne kärjistyy lopulta siihen, että J.D. päättää räjäyttää koulun. Hän asettaa pommin liikuntasalin katsomon alle samana päivänä kun tilassa on meneillään urheilujoukkueen kannustustapahtuma ja kaikki ovat kerääntyneet sinne. Veronica ennustaa aikeet ja lähtee estämään ne. J.D. uhkaa Veronicaa aseella, jonka hän saa kuitenkin napattua itselleen.

Veronica ampuu J.D.:tä, joka osuman saatuaan kaatuu ajastimen päälle, ja tulee siten pysäyttäneeksi pommin. Jon Lewis tulkitsee Veronican teon siten, että "ampumalla "faloksen" Veronica kertoo haluavansa vastata kerronnasta". (Lewis, 1992, s.147)

Haavoittunut J.D. suuntaa ulos Veronica perässään. Hän paljastaa kantavansa toista pommia takkinsa alla ja räjäyttää sitten itsensä. Veronica paljastuu räjähdysten takaa: hänen yllään on nokea, hiukset ovat pystyssä ja hän on lievästi loukkaantunut. Ensimmäistä kertaa elokuvan aikana Veronica näyttää epäjärjestyksessä olevalta. Heather Duke tulee paikalle. Veronica nappaa tämän hiuksista punaisen donitsin, sitoo sen omiinsa ja tokaisee: "Heather, rakkaani, kaupungissa on uusi sheriffi". Veronica esittää kaikkein kriittisimmän kommentin suosioista demonstroimalla sen alati uudelleensyntyvän luonnon. (Shary, 2002, s. 65)

"Heathers" toi nuorisuelokuviin nimenomaan ylemmydentuntoiset, sosiaalisesta eliitistä koostuvat ryhmät, joihin päähenkilö haluaa mukaan, mutta joiden arvoista kasvaa sittemmin ulos. Samaa kaavaa on käytetty esimerkiksi elokuvissa *Jawbreaker* ja *Mean Girls*. Kuten *Heathersissa*, myös kahdessa viimeksimainitussa tyttöryhmät muistuttavat tiukkoine ulkonäköön ja sosiaalisiin suhteisiin liittyvine sääntöineen jonkinlaista kulttia.

Heathersin käsikirjoittaja Daniel Waters sanoo kirjoittaneensa elokuvan vastaiskuksi John Hughesin elokuville, joita hän pitää pikkusievinä. Waters kertoo halunneensa kirjoittaa elokuvan, joka "lopettaisi kaikki teinielokuvat". "Heathers" ottaakin John Hughesin luomat stereotyyppit, ja käyttää heitä räävittömän ja vihamielisen käytöksen välineinä, sen sijaan että ne muodostaisivat yhteisössään normin, kuten aiemmissa elokuvissa on ollut tapana.

Heathers toimi eräänlaisena peruskiven muuraajana monille asioille, joista on sittemmin tullut nuorisoelokuvien vakiokalustoa. Elokuva osoitti, miten terävä ja verbaalisesti monipuolinen nuorisoelokuva voi olla, ilman että se poikkeaisi lajityypin ulkopuolelle.

(Kaveney, 2006 s. 49) Elokuvahistorioitsija Jon Lewis näkee *Heathersin* arvon piilevän sen tavassa tarjota ennalta-arvattavuudessaan ja tuttuudessaan nuorelle yleisölle mahdollisuuden nauraa itselleen, sekä sille idioottimaiselle kuvalle, jonka media heistä luo.

(Lewis, 1992, s. 147).

Selvä *Heathersin* perijä on 2004 valmistunut *Mean Girls*, jota voi pitää sittemmin paremmin sekoiluistaan kuin näyttelijäsuorituksistaan tunnetun entisen teinitähden Lindsay Lohanin parhaana elokuvana. Elokuva perustuu Rosalind Wisemanin kirjaan *Queen Bees and Wannabees*, joka on pikemminkin self-help-opas kouluyhteisöjen tyttöklukkien maailmaan, kuin kirja jonka kuvittelisi soveltuvan elokuvan käsikirjoituksen alkulähteeksi. *Saturday Night Live*-ohjelmassa uransa aloittanut näyttelijä-käsikirjoittaja Tina Fey tarttui haasteeseen, ja kirjoitti anarkistisen *Mean Girlsistä* valtataistelukertomuksen *Heathersin* henkeen. Merkillepantavaa on, että elokuvan ohjaaja Mark Waters on *Heathersin* käsikirjoittaja Daniel Watersin veli.

Mean Girlsin asetelma muistuttaa *Heathersia*. Älykäs ja kaunis Cady haluaa osaksi koulun suosituimmista tytöistä koostuvaa ryhmää, The Plasticsia, mutta tajuaa tarinan edetessä olevansa sielultaan ja sydämeltään jotakin aivan muuta. Lopulta edessä on koko koulun valtasuhteisiin vaikuttava taistelu siitä, kuka on suosittu ja kuka ei.

Cady on kasvanut Afrikassa, mutta palannut Yhdysvaltoihin eläintutkijavanhempiensä saatua töitä yliopistosta. Hän on käynyt kotikoulua, ja joutuu elämänsä ensimmäistä kertaa kohtaamaan kouluyhteisön paineiseen 16-vuotiaana. Hän on aivan pihalla sosiaalisesta koodistosta, kunnes erilaisina pidetyt Janis Ian (Lizzy Caplan) ja Damien (Daniel Franzese) ottavat hänet suojelukseensa. Janis on kuvataiteita harrastava, goottihenkinen poikatyttö, jolla on lesbonmaine, ja Damien taas herkkä ja hyväntahtoinen, mutta stereotyyppinen homo. Janis ja Damian opettavat Cadyn koulun tavoille kohtauksessa, jossa käytetään ruokalan istumajärjestystä ryhmäjoon havainnollistajana. Janis luettelee: "Aasialaiset nörtit, siistit aasialaiset, urheilijat, epäystävälliset kuumat mustat tyyt..." Tapa jolla esittely tehdään muistuttaa kaikkiaan *Heathersin* ruokalakyselykohtausta.

Janis kertoo the Plasticsista Cadyille, ja tämä kiinnostuu heistä siitakin huolimatta, että heillä on maine ilkeinä ja manipulatiivisina ihmisinä. Myös Cady herättää uutena tyttönä the Plasticsien johtajan Regina Georgen (Rachel McAdams) huomion, ja hän saa Cadyn pauloihinsa yksinkertaisilla kikoilla, kuten kehumalla tämän rannekorua. Cady saa myöhemmin huomata Reginan käyttävän samaa taktiikkaa laajemminkin ihmisten hurmaamiseen.

Vaikka Cady on aluksi täysin the Plasticseja vastaan, Janis näkee tässä uudessa yhteydessä mahdollisuuden sotkea ryhmän maine. Cady ei tiedä, että Janisille kyseessä olisi henkilökohtainen kosto: hän ja Regina olivat nuorempina parhaita ystäviä, kunnes Regina muuttui, ja alkoi levitellä Janisista lesbojuoruja. Huhut saavat yhdessä vaiheessa Cadyn luulemaan, että Janis on häneen rakastunut, mikä merkitsee täydellistä välirikkoa heidän kahden välille aina elokuvan loppuklimaksiin asti.

Janisin innostamana Cady alkaa sabotoida Reginan kuningatarasemaa sisältäpäin. Hän syöttää painoaan alati tarkkailevalle Reginalle äitinsä Afrikasta tuomia äärimmäisen energiarikkaita proteiinipatukoita valehdellen niiden olevan laihdutusvalmisteita, antaa hänelle jalkavoidetta kasvovoidepurkissa, ja manipuloi Reginan yksinkertaisia ja heikkoja hännystelijöitä Karenia ja Gretchenia jotta he kääntyisivät tätä vastaan.

Aluksi Cady on täysin mukana Janisin juonessa, mutta päätty lopulta olemaan täysin Reginan huumaama. Hän on samantyyppisessä tilanteessa kuin *Heathersin* Veronica ennen elokuvan tapahtumien alkua, eli ambivalentissa asemassa paheksuen sitä mitä Regina tekee läheisilleen, mutta ollen samalla täysin hänen vietävissään. Cady saa tilityskohtauksia joita hän itse nimittää "verbaalioksennuksiksi" (engl. "verbal vomit"). Kohtausten aikana hän kertoo vivahteikkaasti viha-rakkaussuhteestaan Reginaan. Cady on kykenemätön puhumaan mistään muusta kuin Reginasta, ja vaikka Cadyn hahmossa ei ole vihjaustakaan homoseksuaalisuudesta, muistuttaa hänen ja Reginan suhde tältä osin huonoa rakkaussuhdetta. (Kaveney,2006,s.104) Kun Cadyn ihastus samassa matematiikanryhmässä opiskelemaan Aaroniin paljastuu Reginalle, joka on aiemmin seurustellut Aaronin kanssa, alkaa hän lämmitellä suhdetta uudelleen. Regina ei kestä sitä, että Cady löytäisi elämäänsä jonkun joka mahdollisesti korvaisi hänet. Tässäkin asetelmassa on kaijuja romanttisesta rakkaudesta, mutta kuten monessa amerikkalaisessa valtaviiran nuorisoelokuvassa, niihin ei tietoisesti viitata tai niitä ei käsitellä.

Cady joutuu kasvavan suosion, tunnettuuden ja Reginan huomion vietäväksi. Hän alkaa unohtaa ja laiminlyödä niitä asioita, joita oikeasti edustaa, aivan samalla tavalla kuin Veronica hylkää aidon ystävänsä Betty Finnin *Heathersissa*. Cady on aina ollut hyvä matematiikassa, mutta the Plastics ei pidä etevyyttä kouluaineissa tavoiteltavana ja

hyväksyttävänä piirteenä. Tämä seikka, sekä Cadyn ihastus, saavat hänet tahallaan epäonnistumaan matematiikassa, jotta saisi paljon lahjattomamman Aaronin tutoroimaan itseään. Näin hän tulee suututtaneeksi matematiikanopettajansa Sharon Norburyn (Tina Fey), joka on nähnyt Cadyn lahjakkuuden, ja halunnut hänet mukaan "Mathletes"-matematiikkajoukkueeseen. Opettaja Norbury ei voi sietää Cadyn alisuoritumista, ja kykenee näkemään että kyse on pokkuroinnista the Plasticsin edessä. Cady raivostuu Norburylle, ja Regina kehottaa häntä purkamaan vihansa "Vihakirjaan", joka on täynnä tyttöjen raapustamia halventavia viestejä koulun muista oppilaista ja henkilökunnasta. Cady kirjoittaa kirjaan Norburyn välittävän kannabista.

Viimeinen niitti Cadyn muutokselle tapahtuu, kun hän vanhempiansa mielipahaksi peruu osanottonsa aiemmin rakastamansa afrikkalaisen yhtyeen konserttiin, ja järjestää sen sijaan pienet bileet itselleen, Aaronille, Gretchenille ja Karenille. Kuten nuorisoeelokuvissa yleensä, juhlat paisuvat käsistä, ja pian paikalla on kymmeniä ihmisiä. Juhlaillan aikana Cady joutuu kohtaamaan pettyneet Janisin ja Damienin, jotka olivat toivoneet hänen osallistuvan Janisin taidenäyttelyn avajaisiin, sekä omassa ryhmässään marginalisoidun Reginan, jota Cady ei ole kutsunut paikalle. Regina saa samassa rytäkässä sattumalta tietää mitä "dieettipatukat" oikeasti ovat. Aiemmin samana päivänä Cady on katsellut hiljaa vierestä Reginan saadessa Gretchenin ja Karenin, sekä lopulta kaikkien ruokalassa olevien halveksunnan osakseen rikottuaan itse luomaansa sääntöä pukeutumalla vääränä päivänä verryttelyasuun, siksi ettei hän Cadyn energiapatukkakuurin myötä mahdu muihin vaatteisiin. Regina on kasvattanut Cadyn hyvin, ja hän ei sano mitään tämän nöyryytyksen hetkellä. Näin Cady on saanut sekä vanhempiansa, Janisin ja Damienin, että Reginan vihat ja pettymysentunteet niskoilleen, ja hänellä on jäljellä enää kaksi tyhjää lakeijaa, Gretchen ja Karen. Cadystä on tullut paha tyttö, sellainen jollaisia hän oli aina inhonnut.

Regina alkaa hautoa koston Cadylle. Hän lisää Vihakirjaan oman kuvansa, jotta häntä ei epäiltäisi tekstin kirjoittajaksi, ottaa kirjasta kopioita, sekä vie kirjan rehtori Duvallin (Tim Meadows) nähtäväksi todistellakseen viattomuuttaan, jota rehtori Duvall ei usko. Sillä aikaa kun rehtori haastattelee muita plasticseja toimistossaan, Regina levittelee ottamiaan kopioita ympäri koulua. Teko saa aikaan valtavan kaaoksen, ajaa ihmiset epävarmuuteen, kääntää ystävät toisiaan vastaan ja saa ilkeät huhut liikkumaan. Neiti Norbury joutuu vastaamaan tekaistuihin huumesyytteisiin poliisin edessä. Kohtaus on hienosti toteutettu, sillä siinä palataan moniin aikaisemmin istutettuihin asioihin, ja montaasimainen toteutus muistuttaa tanssia.

Lopulta tilanne kärjistyy siihen pisteeseen, että opettajien on puututtava asiaan. Seuraa kenties elokuvan dramaturgisesti kehnoin kohtaus, jossa neiti Norbury puhuu kaikille koulun tytöille urheilusalissa. Hän pyytää tyttöjä sulkemaan silmänsä, ja nostamaan kätensä jos heitä on kiusattu, ja sitten nostamaan kätensä jos he ovat kiusanneet. Kohtauksessa on saarnaava ja moralistinen sävy, joka poikkeaa elokuvan muuten anarkistisen kirpeästä linjasta. Neiti Norbury laittaa oppilaat tekemään luottamusharjoituksen, jossa he ensin ensin "tunnustavat" tekemänsä ilkeät asiat toisille, ja sitten kaatuvat korokkeelta selälleen muun ryhmän vastaanotettavaksi – tässä yhteydessä kerrotaan surullinen, mutta brilliantti pieni vitsi, jossa liikuttavan yksinkertainen Karen kaatuu taaksepäin, mutta ainoa ottamassa vastaan on Gretchen, ainoa ihminen johon hän voi todella luottaa. Regina pilkkaa Janisia tämän oletetusta seksuaalisesta suuntautumisesta, ja saa Janisin paljastamaan kaikille juonensa Reginan mustamaalaamisesta ja maineen tuhoamisesta aina Cadyn osallisuutta myöten. Janis vastaanotetaan hurraahuutojen säestämänä ja Regina syöksyy pois välittämättä Cadyn yrityksistä selittää tekosiaan.

Regina kävelee suoraan koulubussin alle. Tämä käynnistää huhut siitä, että Cady olisi työntänyt hänet. Cady on nyt koko kouluyhteisön vihaama, ja aloittaa työt maineensa paikkaamiseksi kertomalla neiti Norburyn oletettyä huumekauppaa tutkiville poliisille koko asian olevan hänen keksimänsä valhe. Neiti Norbury rankaisee Cadya pakottamalla hänet mukaan matematiikkakilpailun finaaliin, joka järjestetään samana päivänä kuin prom-tanssiaiset. Finaalin viimeisessä, ratkaisevassa tehtävässä Cady kohtaa nörttityön, joka saa hänet miettimään sitä, miten suhtautuu toisiin ihmisiin. Tyttö ei ole millään tasolla muodikas, tai muutenkaan sellainen jota the Plastics pitäisi viehättävänä, mutta hän on tyttö, joka on lahjakas omalla tavallaan, ja kaipaa hyväksyntää aivan kuin kaikki muutkin. Cadyn joukkue voittaa kilpailun, ja muu joukkue houkuttelee haluttoman Cadyn mukaan tanssiaisiin. Cady päätyy lopulta mukaan, yhä matematiikkajoukkueen univormuun pukeutuneena ja mitali kaulassa, ja tulee valituksi tanssiaiskuningattareksi, siitä huolimatta, että on ollut edelliset viikot koulun vihatuin henkilö.

Siirappisessa puheessa, jonka Lindsay Lohanin eloisa suoritus pelastaa menemästä aivan ylisentimentaaliseksi, Cady kertoo oppineensa, miten kaikki ovat omalla tavallaan kauniita ja ainutlaatuisia. Lopuksi hän julistaa kaikkien ansaitsevan tanssiaiskuningattaren tittelin, ja jakaa palasia muovisesta kruunustaan. Yhden saa myös Regina, joka on paikalla metallisessa, selkärankaa tukevassa kehikossa seisten.

“Heathers” on siinä mielessä poikkeuksellinen nuorisoelokuva, että tapahtumat eivät loppukliimaksin jälkeen palaa entiselleen, ja oikeastaan ei edes näytetä miten päähenkilöiden käy. Selvää on, ettei Veronica voi enää koskaan sopeutua siihen lähiöelämää, jota eli ennen tapahtumien alkua. Hän on saavuttanut uudenlaista synkkää

viisautta, sekä riippumattomuuden, jonka hintana oli niiden ihmisten tuhoaminen, jotka olivat hänen elämänsä tärkeimmät, mutta jotka halusivat tuhota hänet. Mean Girlsissa puolestaan asiat palautuvat jossain määrin vanhoihin uomiinsa. Cady seurustelee ensimmäistä yliopistovuottaan viettävän Aaronin kanssa, ja sai ystäväyhtensä korjattua Janisin ja Damienin kanssa. Janis tapasi tanssiaisissa Cadyn matematiikkajoukkueen kapteenin, johon rakastui tulenpalavasti. Regina löysi harmittoman tavan kohdistaa sisällään piilevät aggressiot, ja liittyi tyttöjen lacrosse-joukkueeseen. Hänet kuvataan makaamassa onnellisena tyttöpinon alla tehtyään pisteitä ottelussa, mikä antaa mielenkiintoista kaksoismerkitystä aiemmin mainituille tyttöjen välisen rakkauden teemoille. Laumasielu Gretchen sai itselleen uuden klikin, tällä kertaa "coolien aasialaisten" joukosta.

"Mean Girlsissä" ei ole yrityksestä huolimatta samanlaisia goottilaisen humoristisia tai kumouksellisia piirteitä kuin "Heathersissa". Cadyn lopussa saavuttama viisaus ei ole seurausta niinkään sisäisestä valaistumisesta, vaan ojennetaan hänelle ikäänkuin tarjottimella, ja on itsekunnioituksen ja hyväksynnän sanomastaan huolimatta lopulta latteampaa kuin "Heathersissa". Kaikkein suosituimman tytön ei tarvitse kuolla, jotta hänen negatiivisesta vaikutuksestaan päästään.

Poikkeus itsekkäiden prinsessahahmojen joukossa on vuoden 1995 yllätyshitin *Cluelessin* sankaritar Cher (Alicia Silverstone). Elokuvan käsikirjoitus perustuu löyhästi Jane Austenin klassikkoromaaniin *Emma* vuodelta 1815. Klassikon käyttämisen reaaliaikaan sijoittuvan elokuvan pohjana, ja sen kuorruttamisen tietyn lajityypin omilla säännöillä, voi nähdä joko klassikon arvon alentamisena, tai päinvastaisesti väheksytyä genreä edustavan teoksen kirkastamisena tuomalla mukaan korkeakulttuurisia aineksia. Teon voi myös nähdä päänavauksena keskustelulle siitä, minkälaisia asioita pidetään jo yleisesti kanonisina, ja

minkälaisia ei. (Kaveney,2006, s. 109) Klassikkoromaanin adaptaation käyttäminen nuorille suunnatun elokuvan lähteenä muuttaa tapaa jolla kyseisen lajityypin elokuvat nähdään, demonstroimalla oletetun katsojakuntansa kykyä ymmärtää ja tunnistaa käytettyjä viittauksia. (Kaveney, 2006, s.110)

Siitä huolimatta, että Jane Austen kuvaili romaaninsa päähenkilöä "sankarittareksi, josta ei varmastikaan pidä kukaan muu kuin minä itse", Emma on ollut aina yksi hänen suosituimpia romaanihenkilöitään. Olisikin mielenkiintoista tietää, mitä Austen ajattelisi elokuvasta, joka sai ensi-iltansa 180 vuotta hänen romaaninsa ensipainoksen jälkeen, mutta joka ottaa henkilönsä, ja juonensa pääpiirteet hänen tekstistään.

Romaanin adaptoimisen lisäksi *Cluelessin* ohjaaja-käsikirjoittaja Amy Heckerling vietti käsikirjoitusta tehdessään aikaa Beverly Hills High'n lukiossa, ja tutustui sen oppilaisiin ja heidän elämäänsä. Hän halusi käsikirjoituksen olevan niin kiinni ajassaan kuin mahdollista, jotta nuoret voisivat todella samaistua siihen. Heckerling onnistui tässä tavoitteessaan: *Clueless* on täynnä 1990-luvun puolivälin populaarikulttuurin ilmiöitä, ja sen dialogiin on upotettu sellaisia puhekielen ilmaisuja, joita Heckerling kuuli käytettävän lukioon suuntautuvilla opintomatkoillaan. Monet näistä ilmaisuista ovat elokuvan suosion myötävaikutuksesta levinneet puhekieleen. Esimerkiksi monelle tuttu, suomalaistenkin teinien käyttämä, välinpitämättömyyttä kuvaava ilmaisu "whatever!" on lähtöisin *Cluelessista*. Samanaikaisesti elokuva on kuitenkin myös käsikirjoittajansa luomaa utopiaa: "Halusin luoda täydellisen teinifantasian, jossa kaikki ovat kauniita ja kavereita keskenään". (Heckerling haastattelussa *Cluelessin* v. 2006 DVD-painoksella) *Clueless* onkin erikoislaatuinen siinä suhteessa, että kiiltävän korean pinnan alla sen maailma on suvaitsevaisempi ja avoimempi kuin monen saman lajityypin elokuvan. Tämä näkyy tavassa, jolla elokuvassa suhtaudutaan esimerkiksi etnisiin ryhmiin ja homoseksuaalisuuteen. Kukaan elokuvan hahmoista ei ole oikeasti pahansuopa: Cherin lähin vihollisen kaltainen on Amber (Elisa Donovan), jonka kanssa hänellä on meneillään jonkinlainen valtataistelun tapainen. Amberkin tosin istuu samassa lounaspöydässä, joten kyse on viha-rakkaussuhteesta. Elokuvan henkilöillä on verrattaen korkeahko moraalisuhteutettuna saman genren aikalaisiin ja myöhemmin valmistuneisiin elokuviin. Cher kieltäytyy hänelle tarjotusta marisätkästä koulussa, ja osoittaa avointa halveksuntaa "pilviveikkoja" kohtaan. Hän on neitsyt, ja ei epäröi ilmaista asiaa avoimesti, toisin kuin Claire 10 vuotta vanhemmassa *Breakfast Clubissa*. Ja toisin kuin monet tyhjöpäisyydestään tavaramerkin tehneet teiniprinsessat, Cherin osoitetaan panostavan arvosanoihinsa siitä huolimatta, että monet pitävät häntä "pinnallisena tuulitunnelina", kuten velipuolensa Josh asian ilmaisee. Asia on pikemminkin päinvastoin: Cher osoittaa välkyn puolensa sovitellessaan ihmisten asioita, ja

hänen väittelypuheenvuoronsa ovat banaaleista sanavalinnoistaan huolimatta nokkelia. *Cluelessin* hypoteettisessa jatko-osassa Cherin voisi hyvin kuvitella opiskelevan jossakin Yhdysvaltain itärannikon eliittiyliopistoista.

Clueless kuuluu niihin elokuviin, jotka analysoivat suosiota käsitteenä päähenkilönsä taistellessa sen aiheuttamien sisäisten ristiriitojen kanssa. Toinen 1990-luvun elokuva, joka onnistui kuvaamaan asiaa yhtä laajalla sosiaalisella skaalalla, on vuonna 1999 valmistunut "Vaalit" ("Election"), jossa päähenkilö on Cherin tavoin suosionsa ylläpitämiseen keskittyvä tyttö, joka epäonnistuu näkemään asemansa ristiriidat ja ironiset puolet.

Cher Horowitzkin on itsekäs, mutta hänen itsekkyytensä kumpuaa eri lähtökohdista kuin muiden suosittujen tyttöhahmojen. Kuten Austenin romaanin nimihenkilö, alkaa Cherkin järjestellä lähipiirinsä asioita etuoikeuksiensa mukanaan tuomiin mahdollisuuksiin luottaen. Alkusysäys uudelleenjärjestelyille on kuitenkin aina hänestä itsestään lähtöisin, ei niinkään toisten tarpeista. Cher luulee pitävänsä elämänsä kaikkia lankoja tiukasti käsissään, ja pystyvänsä omien avujensa avulla muuttamaan tilanteen kuin tilanteen itselleen suotuisaksi. Hän kokee olevansa aikuinen, mutta suunnitelmien kääntyessä päälaelleen hän ei enää osakaan ottaa vastuuta asioista, ja muuttuu siksi naiiviksi teiniksi joka hän pohjimmiltaan onkin. Tarinan edetessä hän joutuu kohtaamaan sen tosiasian, että hän itse, toisin kuin ympärillään olevat ihmiset, on aivan pihalla omasta itsestään ja ympäröivästä maailmasta.

Cherin itsekkyyks on viatonta ja tahatonta: hän ei pysty itse näkemään toimintansa kaikkia tarkoitusperiä, ja vaikka hän ei olekaan ollut tietoisesti epämiellyttävä, tulee hän loukanneeksi toisia silkkää ajattelemattomuuttaan. Cher on jatkuvasti vaatimassa

erityiskohtelua ja etuoikeuksia, hän on manipulatiivinen, pinnallinen, eikä osoita kunnioitusta toisten ihmisten tarpeita kohtaan, mutta hänessä on myös charmia.

Cherin elämä Beverly Hillsin kukkuloilla on leppoisaa ja mutkatonta. Hän viettää päivänsä opiskellen, shoppailen ja seurustellen niin ikään kauniiden, fiksjen ja varakkaiden ystäviensä kanssa. Kuten hänen nimensäkin osoittaa, Cher on rakas maailmalle ja itselleen. Hänen isänsä, Mel Horowitz (Dan Hedaya), on isoja palkkioita nauttiva huippujuristi, jolta tytär on omaksunut tavan neuvotella tiensä pois kaikista mahdollisista vaikeuksista, sen sijaan, että kohtaisi asiat ja sisäistäisi niiden syy-seuraussuhteet. Kun arvosanoistaan tarkka Cher saa väittelystä arvosanaksi C:n, hän ei mieti mitä olisi voinut tehdä paremmin, vaan miten arvosanan saisi muutettua. Kun kouluun saapuu uusi tyttö, ulkonäöltään ja käytökseltään Beverly Hills High'n standardeista poikkeava Tai Frazer (Brittany Murphy), päättää Cher muuttaa tämän paremmin uuteen ympäristöönsä sopivaksi. Kuten Austenin Emma, on Cherkin menettänyt äitinsä lapsena, ja asuu kahdestaan työnarkomaani-isänsä kanssa huolehtien tämän terveellisistä elämäntavoista ja talon palvelusväen ohjeistuksesta – seikka, josta isä-Mel huomauttaa Cherin epäillessä itseään kaikkein eniten. Cher ei kuitenkaan myönnä omaa keskenkasvuisuuttaan, ja keskittyy sen sijaan toisten ihmisten asioihin vaikuttamiseen. Hän uskoo sokeasti pystyvänsä ratkaisemaan kaiken omaa charmiaan hyödyntäen. Asia, jota Cher inhoaa eniten maailmassa, on tunne kontrollin menettämisestä. Kontrolli merkitsee paitsi asioiden ulkoista hallintaa, myös suosiota ja etuoikeuksia. Puuttamalla toisten ihmisten asioihin hän torjuu tätä pelkoa itsessään. Tarinan edetessä hän joutuu kuitenkin tilanteisiin (kuten autokoulun ajokokeessa reputtaminen), joista viehätysvoima ja tahto eivät riitä nostamaan häntä kuiville, ja hän joutuu miettimään uudelleen asenteitaan ja toimintatapojaan.

Cherin hahmo on poikkeus nuorisoelokuvien suosittujen naishahmojen galleriassa paitsi hyväntahtoisen luonteensa, myös monipuolisuutensa vuoksi. Vaikka elokuvan sivuhenkilöt jäävät melko ohuiksi, on Cherin hahmo sitäkin moniulotteisempi. Päähenkilön kuvaus tuo mieleen yli vuosikymmen myöhemmin valmistuneen, Mike Leigh'n ohjaaman elokuvan *Happy-go-lucky*. Vaikka viimeksimainittu elokuva edustaa aivan eri lajityyppiä, sen päähenkilö asuu eri maassa, on eri ikäinen ja aivan erilaisessa sosioekonomisessa asemassa, tavassa jolla hahmoja käsitellään, on yhtäläisyyksiä. *Happy-go-lucky* menee äärimmäisyyksiin päähenkilönsä kuvauksessa, niukkojen ulkoisten tapahtumien ja sivuhenkilöiden toimiessa lähinnä tämän luonteen ja psyyken heijastajina. *Clueless*issa Cher oppii maailmasta ja sosiaalisuudesta lisää hyvin kuvatun tapahtumaketjun seurauksena, mutta katsoja on koko ajan hänen kanssaan ja elää hänen ajatuksiaan sivuhenkilöiden jäädessä melko etäisiksi näennäisistä muutoksista huolimatta.

Clueless on kasvutarina kiltin, suosittun ja hyväntahtoisen nuoren naisen muuttumisesta hyväntahtoiseksi, kiltiksi ja vilpittömäksi. Cher pysyy myös suosittuna, mutta lopussa hänen suosionsa ei ole seurausta ainoastaan hänen etuoikeutetusta asemastaan, vaan myös luonteestaan. Lopusta tulee mieleen vanha satu, jossa prinsessa saa pitää kumminlahjoina saatujen kauneuden ja rikkauden lisäksi myös koettelemusten kautta ansaitun hyvän sydämen.

2.2. PUSH IT TO THE LIMIT - ATLEETIT

Teiniprinsessat rinnastetaan elokuvissa atleettisiin poikiin, joita elokuvissa kutsutaan usein englanninkielisillä nimillä "jock" tai "sporto". Siinä missä tyttöjen kohdalla suosioon liittyy usein cheerleading, ulkonäköön ja esillä olemiseen liittyvä laji, poikien kohdalla

urheileminen palvelee samaa tarkoitusta. Urheilullisuuden osoitetaan olevan pojille ainoa tapa saada suosiota, ja koska kouluun sijoittuvien elokuvien maailmassa urheilullisuus ja tyhmyys kulkevat useimmissa tulkinnoissa käsi kädessä, myös ainoita tapoja menestyä elämässä.

Yleisin stereotypia urheilijanuorukaisista on siis, että heidän olemuksessaan eivät fyysiset avut ja älynlahjat kohtaa. Jonathan Bernstein kysyy: “Urheiluntäyteinen elämä tekee teinielokuviissa nuorista ääliöitä, sadisteja ja vapauden vihollisia. Montako elokuvaa olet nähnyt, joissa voimakas, naisia hyväksikäyttävä epäritarillisuuden ruumiillistuma on ollut tyhmä urheilija”? (Bernstein, 1997, s. 163)

1980-luvulla tehtiin useita elokuvia joissa atleetit ovat pääosissa, mutta ne eivät menestyneet mainittavasti. Sen sijaan monet menestyselokuvat sisälsivät heitä osana ensemblea, kuten *Fast Times at Ridgemont High*, *Breakfast Club* ja *Heathers*. 1980-luvulla atleettien lajit olivat suosittuja ja perinteisiä, kuten jalkapallo, koripallo tai paini. 1990-luvulla lajit muuttuivat erikoisimmiksi, kuten itämaiset kamppailulajit tai lacrosse. Tämä on ristiriitaista kun otetaan huomioon, että samanaikaisesti perinteiset lajit nauttivat yhä kasvavaa suosiota. 1990-luvulla urheiluaiheisten elokuvien tekeminen oli vähäistä, ja 1990-luvun atleettihahmot poikkeavat 1980-luvun hahmoista fyysisen kehittymisen kuvauksessa. 1990-luvulla alettiin korostaa sitä seikkaa, että kehittyminen urheilussa on tulosta sekä kovasta työstä, että luonnonlahjakkuudesta.

Kun atleetit ovat elokuvan pääosissa, heistä on annettu kuitenkin yleensä myönteinen kuva. Heidät on kuvattu ahkeriksi, päämäärätietoisiksi ja toisinaan älykkäiksi. Tottakai

voidaan ajatella, ettei elokuvan päähenkilöstä kannata tehdä epämiellyttävää, ja tämä selittää sen, miksi heille on annettu lisää syvyyttä ja persoonaa. Niissä elokuvissa, joissa atleetit ovat sivuosissa, yleisin tulkinta on edelleen ilkeys ja tyhmyys. He ovat primitiivisiä ja kommunikaatiossaan kömpelöitä, kuten *Fast Times at Ridgemont High'n* jalkapalloilija Charles Jefferson (Forest Whitaker), joka kommunikoi lähinnä murahduksilla. Tai pienempiensä nöyryyttämistä nauttivia tampioita, niin kuin jalkapalloilijat Kurt ja Ram *Heathersissa*. *Vaalit*-elokuvassa populistipoliitikkoa symboloivasta hahmo on esitetty suosittuna, muttei kovin terävänä urheilijanuorukaisena Paul Metzlerinä (Chris Klein).

Ensemble-elokuvien atleetit ovat usein hahmoina kehittymättömämpiä kuin muut. *Sixteen Candlesissa* Samantha rakastuu urheilija-Jakeen, jonka osoitetaan olevan sympaattinen hahmo, jolla on taipumusta romantiikkaan ja joka on kyllästynyt pinnalliseen tyttöystäväänsä, mutta paljon muuta emme saakaan hänestä tietää.

Muotin rikkovia atleettihahmoja ovat olleet *Breakfast Clubin* Andrew (Emilio Estevez) ja ensimmäisen *American Pie*-elokuvan Oz (Chris Klein). Oz kehittyy kaikista *American Pie* poikaporukan jäsenistä eniten, ja luo itsensä uudelleen elokuvan aikana. Hän on alussa maskuliinisuutta korostava ja itsensä fyysisten ominaisuuksien kautta määrittelevä henkilö, mutta tutustuttuaan Heatheriin (Mena Suvari) ja liittyttyään koulun kuoroon, hän löytää itsestään uusia ominaisuuksia, ja alkaa arvostaa sellaisia asioita, joille ennen naureskeli, kuten taiteellisuus ja itseilmaisus.

Andy on kätkenyt herkkyytensä urheilijan kuorensa alle. Hänellä on painostava ja miehisiä ominaisuuksia arvostava isä, jonka vaatimukset hän kokee musertaviksi. Kun Andy saapuu jälki-istuntoon, hän kokee prinsessahahmo Clairen kanssa samanlaisia ylemmydentunteita, eikä koe olevansa oikeassa paikassa. Andyn habitus on tyypillinen atleetille: urheiluvaatteet vapaa-ajallakin ja valtava, koko ravintoympyrän sisältävä lounas-molemmat asioita, joista vitsaillaan elokuvassa. Hän on alusta asti kahnauksissa Benderin (Judd Nelson) kanssa, sillä he ovat ryhmän maskuliinisimmat henkilöt. Bender ja Andy edustavat kahta vastakkaista tapaa olla miehekäs nuorisoelokuvissa: Andy urheilijana, ja Bender laillisen ja laittoman välillä tasapainoilevana kapinallisena. Briania (Anthony Michael Hall) ei lasketa, sillä hän on nörttiytensä vuoksi sukupuoleton olento, kun taas Benderillä ja Andyllä on asemistaan kumpuavaa, hahmotyyppeihin klassisesti liitettyä seksuaalista kompetenssia. Andy ja Bender ovat myös ne, jotka saavat lopussa tytöt: Bender Clairen ja Andy muodonmuutoksen läpikäyneen Allisonin. Tämä vahvistaa tyypillisiä käsityksiä siitä, minkä tyylliset hahmot koetaan yleisesti viehättäviksi ja haluttaviksi.

Kaikki Breakfast Clubin henkilöt joutuvat kohtaamaan jälki-istuntonsa aikana omia sisäisiä ristiriitojaan. Andrew'n ristiriidat kumpuavat hänen isästään ja roolistaan koulussa. Isä on Andrew'n elämässä tiukka auktoriteetti, joka haluaa siirtää oman tinkimättömän ja kovia arvoja korostavan elämänasenteensa pojalleen. Andrew on jälki-istunnossa siksi että "teippasi heikomman oppilaat pakarat yhteen". Tämä on hänen mukaansa sellaista käytöstä, jota hänen isänsä häneltä odottaa, mutta joka on vahvassa ristiriidassa hänen oman sisimpänsä kanssa. Teko on myös kontrastissa sen puhtoisin ja sääntöihin mukautuvan urheilijanuorukaisen imagon kanssa, jota Andy kantaa, ja josta Bender häntä pilkkaa. Andy joutuu kyseenalaistamaan sopeutumisensa valtavirran odotuksiin, omaan urheilijastatukseensa sekä asemaansa oppilaana ja sosiaalisena yksilönä. (Christie, 2009, s. 79)

Kaikki vakavat urheilijahahmojen kuvaukset kouluelokuvissa kertovat sisäisten vahvuuksien löytymisestä fyysisten ominaisuuksien läpi. Urheilijat heitetään sellaisiin tilanteisiin, joissa he joutuvat tukeutumaan rehellisyyteensä ja kunniaansa yhtä paljon kuin fyysisiin vahvuuksiinsa.

Urheilijateinien kuvaus on siirtynyt 2000-luvulle tultaessa pois kouluyhteisöistä, eivätkä heidän ongelmansaakaan ole enää spesifejä urheilijoiden ongelmia, vaan he kamppailevat samojen asioiden kanssa kuin kaikki muutkin. (Shary, 2002, s. 78)

3 I LOOK JUST LIKE BUDDY HOLLY- NÖRTIT

Kuten kaikki muutkin nuorisoelokuvien hahmot, myös nörtit ovat pohjimmiltaan hyväksyntää etsiviä ihmisiä. Kuitenkaan ei ole olemassa kuin muutama tapaus, joissa nörttihahmo on elokuvan pääosassa tai edes keskeisessä roolissa. Päähenkilöllä saattaa olla nörttikaveri, tai sitten he esiintyvät päätapahtumien taustalla omana ryhmänään, jonka toiminnalle on usein annettu koominen vivahde. Näin on esimerkiksi *Sixteen Candlesissa*, jossa nörtit vetävät omaa, jopa slapstickiä lähentelevää show'taan päähenkilöiden taustalla.

Johtuen tästä sivullisen roolistaan, nörtin hahmo ja sen kuvaus ovat usein ohuempia kuin muiden hahmojen.

Termin "nörtti" etymologia juontaa juurensa vuoteen 1951, jolloin amerikkalainen aikakauslehti Newsweek kirjoitti sanan olevan Detroitissa, Michiganin osavaltiossa, suosittu synonyymi sanalle "nynny" tai "nössö" (engl. "drip", "square"). Sana lähti yleistymään nopeasti, ja pian se oli levinnyt puhekieleen kaikkialla Yhdysvalloissa, sekä hieman yllättävästi Skotlannissa, Iso-Britanniassa. Toiseksi mahdolliseksi lähteeksi on ehdotettu 1940-luvulla käytössä ollutta sanaa "nert", joka oli muunnos sekopäätä tarkoittavasta puhekielen ilmaisusta "nut" (suom. "pähkinä").

Nörtti-termin leviämiseen on Suomessakin vaikuttanut lisäksi 1970-luvun suosikkisarja *Onnen päivät* (engl. *Happy Days*). (Wikipedia)

Suhtautuminen nörttiyteen on useimmiten negatiivista: ikään kuin kyseessä olisi sairaus, jonka vallassa henkilö ei voi kukoistaa. Nörtti tarvitsee vapautuksen nörttiydestään

voidakseen olla psykososiaalisesti eheä yksilö. Usein tällaisen vapautuksen tarjoaa rakastuminen eri ryhmään kuuluvaan henkilöön, kuten ”Synttärit-”elokuvassa, jossa koko elokuvan ajan ilman etunimeä esiintyvä The Geek (Anthony Michael Hall) saa erinäisten tapahtumien jälkeen kyytiinsä tanssiaiskuningatar Carolinen. Siinä missä hahmo elokuvan alussa lähinnä sekoili muiden nörttien kanssa, nyt hänet nähdään heidän yläpuolellaan olevana henkilönä, jolla on sosiaalista kompetenssia hänen ystäviensä jatkaessa naiiveja puuhastelujaan yhtä tietämättöminä sosiaalisten pelien säännöistä kuin aiemminkin.

Jos nörtti kokee vapautuksen nörttiydestään, se merkitsee useimmissa tapauksissa tietyn asteista omasta itsestä luopumista. Nörtti on nuorisuelokuvan maailmassa se henkilö, joka tekee koulussa sitä mitä koulussa pitäisi tehdä – eli opiskelee, kun taas toiset, sosiaaliselta statukseltaan ylempänä olevat hahmot, keskittyvät lähinnä sosiaalisten suhteidensa kehittämiseen ja vaalimiseen. Saavuttaakseen suosiota ja hyväksyntää laajemmassa mittakaavassa, nörtin täytyy luopua akateemisuudestaan ainakin osittain. Toisin kuin tosielämässä, älyllisille asioille omistautuminen ei ole vaalittava piirre. Matemaattisesti lahjakas Cady Heron (Lindsay Lohan) elokuvassa *Mean Girls* (2004), joutuu pitämään kynttiläänsä vakan alla, jotta saavuttaisi haluamansa lopputuloksen, eli saisi koulun suosituimmista tytöistä koostuvan The Plasticsin, sekä komistus Aaronin kiinnostumaan itsestään. Akateemisissa aineissa etevä tyttö ei ole high schoolin massojen mielestä viehättävä, ja siksi Cady päätyy näyttämään lahjattomampaa kuin on, mikä johtaa hänet lopulta vaikeuksiin niin opinnoissaan kuin koulutovereidensa silmissä. Nörtit joutuvat tekemään ihmisenä kasvaessaan kaikista nuorisuelokuvien hahmotyypeistä suurimpia uhrauksia, mutta niin tehdessään he saavuttavat sitäkin enemmän suosiota. Kukaan suosituista ei tunnu ajattelevan, että opintoihinsa paneutuvalla nörtillä voi olla edessään loistava tulevaisuus, vaan sen sijaan nörttiys nähdään sosiaalisen suosion ja näin ollen laajemmankin elämässä menestymisen esteenä. Ylipäätään menestystä sosiaalisissa ympyröissä pidetään arvokkaampana kuin persoonallisuutta ja omia mielipiteitä (Shary, 2002, s. 33)

Näin esitettynä nörttien ja suosittujen oppilaiden vastakkainasettelu saa jopa anti-intellektualismiin viittaavia piirteitä – useinhan anti-intellektuaalit näyttäytyvät tosielämässään jonkinlaisina tavallisten ihmisten sankareina, kuten populistit, jotka pitävät poliittista tai akateemista eliittiä tavallisesta elämästä vieraantuneena ihmisryhmänä, ja siten väheksyvät heidän kykyään toimia yhteiskunnan johdossa. Itse nörtit kuvataan yleensä kyllin älykkäinä näkemään tämänkaltaisen ajattelun yli, esimerkkinä vuoden 1985 suuri hitti *Breakfast Club*, jossa joukon nörttihahmo Brianin (Anthony Michael Hall)

esitetään viihtyvän omassa nörtinstatuksessaan, ja lähinnä toivovan, että toiset hyväksyisivät hänet sellaisena kuin on, ilman paineita muuttumisesta. Hän ei lähde mukaan toisten hahmojen ilotteluun, vaan pysyy koko elokuvan ajan uskollisena omalle itselleen.

Suurin osa 1980-90-lukujen nuorisoelokuvissa esiintyvistä nörteistä on miehiä. Miesnörtit kuvataan naisnörttejä negatiivisemmassa valossa, heikkoina ja sisäänpäinkääntyneinä, huonon maun omaavina resukoina, jotka eivät osaa hyötyä erikoistaidoistaan. Hahmoille on annettu Aspergerin oireyhtymään viittaavia piirteitä.

Aspergerin oireyhtymä on autismin kaltainen tila, joka näkyy henkilön olemuksessa vaikeuksina sosiaalisessa vuorovaikutuksessa, kielellisessä ja ei-kielellisessä kommunikaatiossa sekä erikoisina, rajoittuneina ja toistuvina mielenkiinnonkohteina ja toimintoina. Asperger-henkilöiden on vaikea olla vuorovaikutuksessa muiden, varsinkin ikäistensä henkilöiden kanssa. Jotkut saattavat vetäytyä tai jopa erakoitua, ja toiset taas käyttäytyvät sosiaalisissa tilanteissa omilla tavoillaan ja ehdoillaan. He viihtyvät mielellään yksin ja uppoutuvat tällöin harrastuksiinsa. Tällaisia yksipuolisia kiinnostuksen kohteita saattavat olla tietokoneet, omien keksintöjen tekeminen tai tiede yleensäkin. Asperger-henkilöiden puhe on yleensä muodollista ja hyvää, kirjakielenomaista. Tämä tekee heistä toisinaan etäisen oloisia, ja lapsena he saattavat vaikuttaa pikkuvanhoilta professoreilta. Tämä on aikuisista usein hurmaavaa, mutta samanikäiset lapset kokevat sen vieraannuttavaksi. (Keronen, Kujanpää, Timonen, 2000, s. 156-157)

Yleisimpiä miespuolisten nörttien harrastuksia ovat fantasia- ja tieteiskirjallisuus, sarjakuvat, roolipelit ja tietotekniikka. Heidät kuvataan useimmiten erityisen etevinä luonnontieteissä tai kirjallisuudessa. Naispuolisten nörttien harrastukset liittyvät useimmiten kirjallisuuteen, kuvataiteeseen, teatteriin tai musiikkiin, joskin nämä harrastukset kuvataan useimmiten tulevaisuuteen liittyvinä ammatillisina ambitioina vapaa-

ajanvietteiden sijasta. Ylipääntään taiteellisuus on naisnörteillä yleisempää, kun taas miehet ovat enemmän tieteisiin suuntautuneita.

Naispuoliset nörtit ovat useimmiten vain ujoja, omasta viehkeydestään tietämättömiä rumia ankanpoikasia, ja/tai vaikeasti lähestyttäviä tai sellaiseksi leimattuja, kuten Julia Stilesin hahmo Kat elokuvassa *10 things I hate about You* (1999). Katin hahmosta on tehty korostetun kipakka, melko androgyynisti pukeutuva, naiskirjailijoiden klassikoita ahmiva feministi, jonka sydämen koulun komistus Patrick Verona (Heath Ledger) yrittää valloittaa tämän kovasta vastustelusta huolimatta. Kuten Kat edellämainitussa elokuvassa, naispuoliset hahmot käyttävät älykkyyttään hyväkseen puolustaessaan itseään, siinä missä miespuoliset vastineensa vaikenevat. Amerikkalainen tuottaja-näyttelijä-kirjailija, vuosina 1997-2000 tuotetun *Freaks & Geeks*-TV-sarjan luoja, Paul Feig kuvaa luomiaan (miespuolisia) nörttihahmoja sarjan tuotantoraamatossa seuraavasti: "He (nörtit) ovat se ryhmä, joka on eniten altis kiusatuksi tulemiselle, koska he ovat niitä kavereita, jotka eivät yksinkertaisesti taistele vastaan. Jokainen kiusaaja ja omasta mielestään kova tyyppi iskee kyntensä näihin herkkiin olentoihin vailla mitään pelkoa vastaiskusta. Nörtit ovat todennäköisesti niitä henkilöitä, jotka tulevat menestymään elämässään parhaiten, mutta tällä hetkellä (lukiossa) elämä on jatkuvaa pelkoa nöyryytetyksi ja vainotuksi tulemisesta".

Miespuolisten nörttien kuvaus on kaiken kaikkiaan enemmän fyysisiin ominaisuuksiin perustuvaa kuin naispuolisilla. Elokuvissa tapahtuu vastakkainasettelua, jossa miesnörtit asetetaan vastakkain urheilijanuorukaisten kanssa. Tällöin heidän kömpelyytensä ja heikko ruumiinrakenteensa korostuu. *Breakfast Clubin* Brian on pienikokoinen ja hyvin vaaleaverinen, hän pukeutuu vaaleanruskeisiin suoriin housuihin ja yksinkertaiseen collegepaitaan. Brian on niin vaalean neutraali, että hän on liki läpinäkyvä. Tästä johtuen hän ajautuu monien keskustelujen ulkopuolelle, ja toiset oppivat hänen nimensäkin vasta

pitkän ajan kuluttua. (Shary, 2002, s. 35) Urheilijahahmo Andy kertoo samassa elokuvassa, kuinka "teippasi Larry Leanin pakarat yhteen", ja kuvailee kyseistä henkilöä laihaaksi ja heikoksi. Samassa Brian ilmoittaa tuntevansa hänet.

Naiset esitetään useimmiten homssuisen tyylin alle haudattuina tapauksina, joista tyylikäs tanssiaispuku, piilolinssit ja huulipuna tekevät maailmanluokan kaunottaria. Näin tapahtuu esimerkiksi elokuvassa *She's all That* (1999), jossa suosittu, tyttöystävänsä hylkäämä urheilijanuorukainen Zack (Freddie Prinze jr.) lyö vetoa kavereidensa kanssa siitä, että pystyy muuttamaan kenen tahansa tytön muutamassa viikossa tanssiaiskunigatarkandidaatiksi. Kohteeksi päätyy ujoisko, mutta mielipiteissään kiivas taiteilijanku Laney Boggs (Rachael Lee Cook). Hänet päätetään kuoria maalin tahraamista lappuhaalareistaan, ja valjastaa koulun uudeksi lumoojattareksi. Muutos on nopea: vain yksi Zackin sisken McKenzien (Anna Paquin) kanssa vietetty ehostautumistuokio riittää muuttamaan Laneyn. Vaikka hänet esitetäänkin elokuvan alkupuolella itsensä hyväksyvänä ja älykkäänä ihmisenä, vajoaa Laneykin samaan suosittuuden ansaan kuin kaikki muutkin, ja alkaa janota sitä lisää. Naisnörtit ovat erittäin harvoin oikeasti huonosti pukeutuvia tai epäsiistejä, vaan heidän "nörttityylinsä" muodostuu usein siitä seikasta, että he eivät pukeudu pintamuodin mukaan, vaan esimerkiksi kirpputorivaatteisiin.

Eurooppalaisessa nuorisoelokuvassa nörtin hahmo ei ole yhtä voimakkaan stereotyyppinen kuin amerikkalaisissa. Täkäläisissäkin elokuvissa on omat vastineensa hahmolle, mutta heidät kuvataan enemmänkin syrjäänvetäytyvinä oman tiensä kulkijoina, kuin yhteisön heittopusseina, tai ainakin heitä leimaa voimakas oma identiteetti, joka suojaa heitä ympäristön luomilta muuttumispaineilta. Kun amerikkalaisessa elokuvassa kaikki on "tässä ja nyt", eurooppalaisen nuorisoelokuvan hahmot tuntuvat ajattelevan "kaikki muuttuu paremmaksi, kunhan koulu on ohi", kuten koulukiusatun Agnesin isä sanoo tyttärelleen

ruotsalaisessa nuorisoklassikossa *Fucking Åmål* (1998). Vaikka Agnes on syrjäänvetäytyvä, hyljeksitty ja halveksittukin, häntä ei kuitenkaan kuvata ympäröivästä maailmasta ja sen ilmiöistä täysin tietämättömänä, vaan hän on itse valinnut olla sellainen kuin on, ja joutuu maksamaan siitä kovan hinnan armottoman hierarkisessa kouluyhteisössä. Agnesin hahmosta ei myöskään ole tehty ulkoisesti huomiotaherättävän erilaista, vaan hänen erilaisuutensa tulee esille pikemminkin ikäistään kypsempänä olemuksena.

Nörtin hahmo esitetään aina neitseellisenä ja epäseksuaalisena olentona, ja yksi muutoksen ilmenemismuodoista on lisääntyvä romanttinen tai seksuaalinen kiinnostus toisten henkilöiden taholta.

4 MATERIAL GIRLS - MUUTTUMISLEIKIT

Naisen muuttuminen jumalattareksi on kiehtonut mieliä aina kirjoitetun sanan alkuhämäristä asti. Kiinasta on löydetty vuodelle 850 e.a.a. ajoitettuja tarinoita, jotka kertovat Tuhkimo-tyyppisen muuttumiskertomuksen. Esimerkki osoittaa, että ilmiön alkulähdettä on mahdotonta sijoittaa johonkin tiettyyn paikkaan tai aikakauteen. Aiheen viehätys ei ole kadonnut; vielä nykyäänkin ihmiset kiinnostuvat jonkin muuttumisesta joksikin. TV:n ohjelmatarjonnassa muuttumisleikeistä ideansa ottavat sarjat ovat hyvin edustettuina, ja aikakauslehtiä myydään jutuilla, joissa tavallisia ihmisiä muutetaan

muodikkaammiksi. Englannin kieli on tässä asiassa suomen kieltä monipuolisempi, siinä on instituutiolle oma termi: *makeover*.

Kun muuttumisleikki on yhtenä käänteenä elokuvan juonessa, se merkitsee sitä, että henkilö kokee matkan, jonka aikana hän muuttuu tai hänet muutetaan tylsimyksestä hurmaajaksi. Hänen on pakko muuttua ulkoisesti, jotta hänestä voisi tulla vahva persoona sisäisesti. (Ford & Mitchell, s. 1)

Muuttumisleikit tapahtuvat elokuvissa lähes aina naisille, ja niiden lähtökohtana on saada henkilö näyttämään viehättävämmältä miessukupuolen silmissä.

Suuntaviivat monille myöhemmille muuttumisleikkielokuville näytti vuonna 1942 valmistunut, Bette Davisin tähdittämä *Now, Voyager*. Elokuvassa despoottimaisen äitinsä ikeessä varttunut Charlotte Vale (Davis) kokee muodonmuutoksen hiirulaisesta kaunottareksi. Warner Bros oli huolissaan siitä millaisessa valossa ”ruman naisen näyttelemisen” saisi heidän valovoimastaan tunnetun naistähtensä näkymään, ja lehdissä julkaistiin juttuja, joissa korostettiin millaisia toppauksia ja proteeseja Davis joutui käyttämään roolia omaksuessaan. Aivan samalla tavalla kohistiin viitisenkymmentä vuotta myöhemmin Nicole Kidmanin näytellessä Virginia Woolfia elokuvassa ”Tunnit”. Lehdet spekuloiivat tuolloin Kidmanin käyttämää irtoneenää, ja veikkailtiinpa kyseisen keinoelimen jopa ansainneen hänelle Oscar-patsaan.

Bette Davis on *Now, Voyager*-elokuvassa ennen muodonmuutostaan ylipainoinen, silmälasipäinen vanhapiika, jolla on paksut kulmakarvat, 80 denierin sukkahousut, epäimateleva raskas nutturakampaus, säkkimäinen mekko ja terveyskengät. Kun hahmoa verrataan myöhempien vuosien elokuvaan, on hahmoilla ennen muutostaan aivan samantlaisia ulkoisia piirteitä kuin Davisin esittämällä Charlotte Valella. (Ford & Mitchell, s. 1, s. 8)

Pygmalion-teemaa mukailevassa *She's All That*-elokuvassa koulun suosituin poika Zack seurustelee kevytkenkäisen Taylorin, koulun suosituimman tytön kanssa. Kun Taylor sitten palaa kevätlomalta Floridasta yhdessä uuden ihastuksensa, tyhjöpäisen tosi-TV-julkkiksen kanssa, on selvää, että heidän suhteensa on ohi. Taylor on aina haaveillut saavansa kutreilleen tanssiaiskuningattaren kruunun, ja Zack päättää kostaa hänelle tekemällä haaveen tyhjäksi. Zack lyö vetoa ystäviensä kanssa siitä, että pystyy muuttamaan kenet tahansa tytön kuudessa viikossa varteenotettavaksi tanssiaiskuningattareksi. Valinta kohdistuu Laney Boggsiin (Rachael Lee Cook) joka on taiteellinen, opintoihinsa keskittyvä nörtti. Laneylla on lähes kaikki ne ominaisuudet jotka *Now, Voyagerin* Charlotte Valellakin, eli silmälasit, paksu, poninhännälle sutaistu tukka, meikittömät kasvot ja löysät, melko epänaiseelliset vaatteet. Zack alkaa piirtää Laneytä, mutta hän vastustelee aluksi ylipäätään Zackin seurassa olemista. Laney on älykäs tyttö, jolla on jalat maassa, eikä hän halua lähteä mukaan suosion tavoitteluun ja sen aiheuttamaan piirileikkiin. Zackin sinnikäs piiritys kuitenkin alkaa tuottaa tulosta, ja lopulta Laney muutetaan yhdessä illassa viehättäväksi, kun Zackin sisko MacKenzie opettaa hänet meikkaamaan ja leikkaa hänen hiuksensa. Laneystä on siten tehty hetkessä suosittujen oppilaiden standardien mukainen. Laneyyn suhtaudutaan ikäänkuin hän olisi ollut ennen muodonmuutostaan jotenkin vähemmän kaunis, ja jopa vastenmielinen, mutta ainakin aikuisen katsojan silmässä hän oli hyvinkin viehättävä ja valtavirrasta poikkeava nuori nainen, joka ei halunnut alistua suosittujen nuorten tai kaupallisten tahojen käsitykseen siitä mikä on kaunista ja tavoiteltavaa. Fyysisen muutoksen myötä Laney muuttuu myös sisäisesti, ja hylkää osan

niistä asioista joita on pitänyt tärkeinä. Hän myös alkaa tavoitella suosiota saatuaan siitä osasen muuttumisleikin myötä.

Ally Sheedyn esittämä Allison on *The Breakfast Club*issa hahmo, jota voisi sanoa lähinnä gootiksi. Hänellä on nonkonformistinen suhtautumistapa niin kouluympäristöön kuin pukeutumiseenkin. Allisonin asu koostuu liian isosta hupputakista, mustasta hameesta, säkkimäisestä neuleesta, maihinnousukengistä ja kangaskassista. Hänellä on pörröinen tumma hiuspehko ja musta silmämeikki. Elokuvan toinen naishahmo, muodikas ja huoliteltu Claire, ilmentää omaa statustaan ulkomuodollaan, ja päättää elokuvan loppupuolella tehdä Allisonille muuttumisleikin meikkaamalla hänet uudestaan, kampaamalla hänen tukkansa hiuspannan alle, ja pukemalla hänelle naisellisen puseron. Allison on ollut siihen asti suojautunut vaatteidensa ja hiuksiensa sisään, mutta nyt suojamuuri on poistettu, ja hän on avoinna toisten katseille. Muuttumisleikin on tarkoitettu kertovan myös Allisonin käytyjen keskustelujen myötä avautuneesta psyykestä. Sisäisen ja ulkoisen muutoksen myötä hän on valmis kohtaamaan uusia asioita, ja vastaanottamaan rakkautta. Muutoksen vaikutus näkyy välittömästi Andrew'n ihastuttua häneen. Aikaisemmin Allisonin marginaalista poikkeava ulkonäkö on ollut este näille tunteille, ja Andrew'n ja Allisonin kaltaisten ihmisten kohtaamiselle. Clairen toteuttama muuttumisleikki nosti Allisonin Andrew'n kanssa samalle tasolle, ja nyt rakkaus saattaa toteutua.

Toisen henkilön muodon muuttaminen voi kertoa myös muutoksen toteuttajan persoonasta. *Clueless*issa päähenkilö Cher rakastaa muodonmuutoksia, koska hän hakee niistä kaipaamaansa kontrollintunnetta, mutta ainoa voima jonka hän lopulta saa, on jonkun asian pinnan muuttaminen tilapäisesti. (Hentges, 2006, s. 118) Kouluun saapuu uusi

oppilas, määrittelemättömältä syrjäiseltä paikkakunnalta kotoisin oleva Tai Frazer. Tai on pukeutunut 1990-luvun puolivälissä suosittuun grunge-tyyliin, eli hänellä on flanellipaita, löysät rikkiäiset farkut ja tennarit. Heti ensimmäisenä päivänä uudessa koulussaan hän ihastuu Traviisiin, skeittaavaan ja pilveä polttelevaan poikaan, jota Cher ja hänen ystävänsä paheksuvat elintapojensa ja ulkonäkönsä vuoksi. Cher näkee Taissa projektin, jotain sellaista, joka pitää muuttaa paremmin ympäristöön sopivaksi. Seuraa elokuville tyypillinen muuttumismontaasi: Cher vie Tai'n shoppailemaan, värjää hänen hiuksensa ja opettaa meikkaamaan. Koulutukseen kuuluvat myös self-help-oppaiden lukeminen, kuntoilu, sekä oikeanlaisen puheenparren omaksuminen. Cher alkaa myös etsiä koulun varteenotettavimpien poikien joukosta Talle sopivaa poikaystäväkandidaattia.

Cher tekee vakuuttavaa työtä, mutta kun hän yrittää muuttaa sisäisen olemuksen vastaamaan ulkoista, tulokset eivät ole yhtä vakuuttavia. Lopulta Cher tajuaa, että hänen muuttumisleikeillään on merkitystä vain silloin, kun hän kohdistaa ne omaan itseensä ja sisimpänsä muuttamiseen. Tähän hänellä ei kuitenkaan ole aluksi työkaluja. (Hentges, 2006 s. 118) Elokuvan lopussa Cher kasvaa ihmisenä, ja alkaa sen myötä nähdä ympäröivien ihmisten erilaisuuden olevan rikkautta, jonka hän on yrittänyt tukahduttaa pakottamalla kaikki samaan muottiin.

Moni on valittanut muuttumisleikkielokuvan katsottuaan, miten niissä viehättävistä ihmisistä on tehty persoonattomia muotinuukkeja. He ovat sitä mieltä, että *Breakfast Clubin* Allison oli ihana goottityttö, tai jäivät kaipaamaan *Cluelessin* Tain herttaista grunge-tyyliä. Valtavirran nuorisoelokuvan asenne on, ettei vaihtoehtoinen nuoruus ole parasta nuoruutta, vaan se merkitsee jollakin tavoin itsensä ja mahdollisuuksiensa rajoittamista.

Monien suosittujen hahmojen, kuten *Cluelessin* Cherin, *Breakfast Clubin* Clairen ja *Mean Girlsin* Reginan suosio ja olemus määrittyvät sen kautta, millaisia he ovat kuluttajina. Näistä hahmoista on tehty varakkaita, muodikkaita ja ulkonäkönsä paljon panostavia, siis liike-elämän unelma-asiakkaita. Monen ison studion tuottaman elokuvan takana jylläävät markkinavoimat, ja nuoret halutaan saada ihannoimaan elokuvissa näkemäänsä tapaa kuluttaa. Suosittujen henkilöiden harjoittama runsas omaan ulkonäköön kohdistuva rahankäyttö halutaan näyttää houkuttelevana. Vaihtoehtoisuus ei ole ainakaan perinteisesti merkinnyt aktiivista kuluttamista.

Pukeutumisella ilmennetään seksuaalisuutta, joka useimmiten on sama kuin ”lutka”. Elokuvissa vallitsevat vanhat säännöt siitä, miten tytöt saavat ja eivät saa pukeutua. Tämä merkitsee sosiaalista kontrollia, joka esitetään kepeästi, kuten *Mean Girlsissä*, jossa Plasticseilla on tiukat säännöt sen suhteen millaisia vaatteita on luvallista käyttää ja milloin, kuten ”poninhäntä vain kerran viikossa” ja ”farkut tai verryttelyhousut ovat sallittuja vain perjantaisin”. Paljon vakavampia tilanteita vähätellään, kuten *Cluelessissa*, jossa Cher kohtasi seksuaalista ahdistelua ja joutui aseellisen ryöstön uhriksi, mutta potee eniten järkytystä asunsa turmeltumisesta. Toisaalta tämäntyyppinen aiheen käsittely on *Cluelessin* kaltaisilta elokuvilta odotettavaa, koska Cherin kaltaista hahmoa ei voi laittaa oikeasti vakavaan tilanteeseen. Merkillepantavaa on, miten henkilöiden sosioekonominen status vaikuttaa siihen, millaiseksi signaaliksi heidän käyttämänsä vaatteet tulkitaan. Jos vähävaraisempi tyttö pukeutuu samantyyliisiin vaatteisiin kuin suosittu ja rikas, mutta tekee sen edullisemmin, hänet voidaan tulkita ”lutkaksi”, mitä tapahtuu valitettavasti sekä elokuvissa, että tosielämässä. Tiukkojen vaatteiden ja lyhyiden helmojen hyväksyttävyyden riippuu aivan niiden käyttäjän varallisuustasosta ja ideologiasta. Eurooppalaisessa nuorisoeelokuvassa sosioekonomisia rajoja ei korosteta, mutta teinityttöjen pukeutumista ei

ohiteta. Ruotsalaisessa elokuvassa *Hip, hei, hutsu!* (2004) 13-vuotiaan Sofien (Amanda Renberg) ketjuvaateliikkeistä muistuttava pukeutumistyyli on täysin normaali siihen asti kunnes hänestä aletaan levittää koulussa juoruja. Tämän jälkeen jopa Sofien liberaalilta vaikuttava opettajaisä (Björn Kjellman) paheksuu avoimesti tyttärensä minihameita ja toppeja. Ympäristö määrittelee mikä on soveliaista pukeutumista tytölle, ja asiaan vaikuttavat henkilön persoona ja maine, ei niinkään se, millaisia vaatteet ovat.

Muoti muodostaa elokuvissa kehyksen, jonka puitteissa nuoret voivat käydä dialogia, kehittää käsitystä itsestään, vaikutusvallastaan ja itseilmaisustaan. Kuitenkin tämä kehys on altis muista muotiin liittyvistä kiinnostuksenkohteista johtuville vääristymille, mikä tekee siitä tilana aivan yhtä ongelmallisen kuin muistakin kulttuurillisista kehyksistä, ja siinäkin muotiin ja ulkonäköön liittyvät ilmenemismuodot ja dialogit yhtyvät ja erkanevat valtavirrasta. (Hentges, 2006, s.116)

5 IT'S RAINING ON PROM NIGHT – PROM- TANSSIAISET

Prom-tanssiaiset ("prom" sanasta "promenade", suom. "kävelyretki") ovat amerikkalaisen high schoolin huipentuma, joka järjestetään oppilaitoksesta riippuen joko ensimmäisen ("junior") tai viimeisen ("senior") opiskeluvuoden aikana. Kyseessä on muodollinen tilaisuus, jonka pukukoodi on perinteisesti ollut smokki/pitkä iltapuku. On tapana, että parina tanssiaisiin osallistuvat tyttö ja poika kantavat rinnassaan samanlaista kukkaviehetä, jonka poika antaa tytölle noutaessaan tämän kotoa. Tanssiaisissa valitaan yleensä äänestyksellä kuningas ja kuningatar (*prom king* ja *prom queen*).

Myös monissa eurooppalaisissa valtioissa järjestetään prom-tanssiaisia muistuttavia tapahtumia, mutta ainakin näihin päiviin asti niiden pääpaino on ollut perinteiden vaalimisessa vanhanaikaisten pukujen ja -tanssien muodossa. Tosin monet amerikkalaisesta prom-perinteestä juurensa juontavat tavat ovat kulkeutuneet populaarikulttuurin kautta tännekin, ja näkyvät esimerkiksi historiallisten asujen väistymisenä modernien iltapukujen tieltä. (Wikipedia)

Prom-tanssiaiset ovat amerikkalaisen high schoolin ”grande finale”, jolla on opiskelijoille valtavan suuri merkitys; onhan kyseessä viimeinen koulupäivä, ja usein viimeinen ilta monien kasvuvuosiin kuuluneiden ihmisten seurassa. Juhliin ladataan paljon odotuksia ja toiveita (sekä useissa tapauksissa myös rahaa), joten ne muodostavat luonnollisen tapahtumapaikan elokuvien kliimakseille. Amerikkalaiselle nuorisotelokuvalle hyvin tyypillinen dramaturginen elementti on prom-tanssiaisia kohti pyrkivä, ja loppua kohti kiihtyvä juonen rakenne, jossa moni keskeneräinen ja epäselvä asia saa lunastuksensa ja ratkaisunsa juhlaillan aikana. Tanssiaiset ovat viimeinen tilaisuus paikata välejä, ratkaista riitoja tai tunnustaa rakkautensa. Prom-tanssiaisten roolin nuorisotelokuvassa voi nähdä eräänlaisena nykypäivän vastineena entisajan kaksintaisteluille, joissa määritettiin muuttuuko yksilön asema yhteisössä. Toisaalta tanssiaisten väliin jättäminen on toiminut äärimmäisen välinpitämättömyyden osoituksena kouluyhteisöä ja sen sosiaalisia kuvioita kohtaan, kuten elokuvassa ”Heathers”, jossa päähenkilö Veronica (Winona Ryder) osoittaa jättäytyvänsä sosiaalisten sotkujen ulkopuolelle kutsumalla koulun hylkiön Marthan katsomaan elokuvia ja syömään popcornia prom-iltana.

Toimittaja Hadley Freeman kirjoittaa The Guardian-lehden kolumnissaan 23.3.2010 omista prom-kokemuksistaan:

”Prom-tanssiaiset ovat se hetki, jolloin kaikki teini-ässä koetut kauhut voidaan pyyhkiä pois. Silloin tulevaisuutta kohtaan koettu jännitys, ja lapsuuteen kohdistuvat jo nostalgiset tunteet, mahdollistavat kouluvuosien näkemisen retrospektiossa, ja saavat tajuamaan, etteivät ne olleetkaan niin kamalaa aikaa. Vaikka et olisikaan menettänyt (prom-tanssiaisissa) neitsyyttäsi tai vehdannut jalkapalloilijan tai cheerleadingjoukkueen kapteenin kanssa, voit ehkä puhua heidän kanssaan, vaikka et olisi koskaan aiemmin tehnytään niin, koska ajattelit heidän olevan liian makeita. Mutta nyt sillä ei ole mitään väliä, sillä on viimeinen koulupäivä, ja tajuat, että he eivät olekaan niin pelottavia, ja että

jopa ääliöstä voi tulla tanssiaiskuningatar, jopa siitä huolimatta, että hänellä on kaamea mekko ja äidin ostama kukkaviehe. Onnellinen loppu. Lopputekstit.”

Kuten Freeman kolumnissaan osuvasti toteaa, prom-tanssiaiset ovat hetki, jolloin ihmiset ovat siihen asti koetun elämänsä aallonharjalla, ja lähes mikä tahansa on mahdollista. Elokuvantekijät ovat hyödyntäneet tätä kaikkivoipaisuuden tunnetta tehokkaasti. Prom-tanssiaiset kuvataan selkeänä vedenjakajana lapsuuden ja aikuisuuden välillä, ja mikäli haluaa toteuttaa jonkin tietyn asian vielä ollessaan lapsi, se pitää tehdä ennen prom-ilttaa, sillä sen jälkeen on liian myöhäistä. Tätä ajatusta käytetään esimerkiksi ensimmäisessä *American Pie*-elokuvassa (1999), jossa pojat haastavat toisensa menettämään neitsyytensä viimeistään prom-iltana, sillä yliopistossa he olisivat jo ”friikkejä”.

Prom-tanssiaiset symboloivat yhtä niistä harvoista paikoista, jotka ovat aikuisten hallinnassa, ja joissa lapset harjoittelevat aikuisena oloa, joka tosin tapahtuu määriteltujen kaavojen kautta. Lapset saavat pukeutua muodollisesti, illastaa, ja olla kanssakäymisessä opettajien kanssa tasa-arvoisemmin kuin heille on koulussa sallittua. Erilaiset käytännöt ja symbolit edesauttavat tunnetta siitä, että nyt on kyseessä sofistikoituneempi ja aikuismaisempi tilaisuus, mutta sen aikana vallitsevat säännöt muistuttavat, että opiskelijoille on olemassa tiukat rajat kuinka aikuismaisista he saavat olla. (Best, s. 151)

Aikuisuuteen kuuluu vastuullisuus, ja prom-tansseissa töpänneet hahmot joutuvat kohtaamaan tekojensa seuraukset ja kantamaan vastuun.

Taistelu tanssiaiskuningattaren kruunusta on yleinen konflikti nuorisuelokuvissa. Usein elokuvan alussa koulun suosituin tyttö on itsestäänselvä kuningatar, mutta juonen edetessä kuvioihin ilmaantuu musta hevonen uhkaamaan tämän voittoa. Suositun tytön

edustaa negatiivisia piirteitä: hän on itsekäs, pinnallinen, manipulatiivinen ja katala, kun taas musta hevonen on hänen täydellinen vastakohtansa. Kilpailu

tanssiaiskuningattaruudesta on siis myös kaksintaistelu hyvän ja pahan, välteltävien ja suositeltavina pidettävien luonteenpiirteiden välillä. Vain harvassa elokuvassa suosittu ja paha hahmo lopulta voittaa kruunun, ja mikäli hän tekee niin, asiassa on yleensä tapahtunut jokin erehdys tai vaihtoehtoisesti paljastuu, että suosittu on tehnyt jonkin niin raskauttavan teon, että joutuu luopumaan kruunustaan. *Jawbreakerissa* (1999) koulun suosituinta tyttöä Courtneyä (Rose McGowan), ollaan kruunaamassa tanssiaiskuningattareksi, kun hänen entiset ystävänsä paljastavat hänen murhanneen ystävänsä, tytön, jota kaikki olivat aina pitäneet varmana kuningattarena. Tästä kaavasta poikkeaa *She's All That*, jossa ennakkomerkeistä poiketen ilkeä ja suosittu Taylor saa kruunun. Elokuvan sanoma on kuitenkin, että toiseksi tullut muodonmuutoksen läpikäynyt Laney saa lopulta paljon suuremman palkinnon: tanssiaiskuningas Zackin rakkauden. Musta hevonen onkin usein muuttumisleikin läpikäynyt nörtti, jolle tanssiaiset muodostuvat myös syvemmän itsensä löytämisen näyttämöksi. Toisinaan taistelu kuningattaren kruunusta johtaa veriseen riitaan, kuten *Carrien* (1976) legendaarisessa prom-kohtauksessa, jossa suositut tytöt eivät voi hyväksyä aiemmin hiljaisen, mutta sitten kukkaan puhjenneen Carrien (Sissy Spacek) valintaa, ja päätyvät kaatamaan voittajaparin päälle sianverta tunnetuin seurauksin.

Prom-tanssiaiset ovat lukion huipentuma, joista pois jäämistä tullaan katumaan. Drew Barrymoren tähdittämässä elokuvassa *Never Been Kissed* n. 25-vuotias toimittajana työskentelevä Josie Geller (Barrymore) pääsee elämään lukiovuotensa uudelleen saatuaan komennuksen tekemään laajaa reportaasia nuorten elämästä. Hän tekeytyy paikallisen lukion 17-vuotiaaksi oppilaaksi ja yrittää solahtaa mukaan koulun elämään. Omina teinivuosinaan Josie oli sosiaalisesti kömpelö ja ulkoisesti tyyliä jouton hiirulainen, eikä hän ole siitä juurikaan aikuistuttuaan muuttunut. Hän oli aikoinaan menossa prom-tanssiaisiinsa, mutta joutui seuralaisensa julman pilan kohteeksi. Josien on tälläkin kertaa vaikeaa sopeutua kouluympäristöön, sillä hän on kroonisen ujo, ja tekee ylilyöntejä yrittäessään pukeutua muodikkaasti. Hän huomaa muuttuneensa taas siksi samaksi äärimmäisen epävarmaksi ja kiusatuksi tytöksi joka hän oli vuosia sitten. Josie tilittää ongelmistaan paria vuotta nuoremmalle veljelleen Robille (David Arquette) joka oli lukiossa lupaava baseballin pelaaja, mutta on sittemmin jumittunut mauttomaan postitustarvikkeita myyvään liikkeeseen. Rob pelastaa Josien pulasta tekeytymällä hänkin lukion oppilaaksi, ja saa pian suosiota älyvapailta tempauksillaan ja hyvän seuramiehen maineellaan. Robilla on teoria, jonka mukaan kenestä tahansa voi tulla suosittu, jos vain saa yhden suositun henkilön pitämään itsestään. Rob alkaa toimia Josien hyväksi levittelemällä hänestä positiivisia huhuja ympäri koulua, ja pian Josie on mukana suosittujen piireissä. Tällä kertaa hänkin pääsee tanssiaisiin, vieläpä koulun suosituimman pojan parina, ja tulee valituksi tanssiaiskuningattareksi. Vaikka elokuvassa on paljon muitakin konflikteja kuin Josien sosiaalisen statuksen aiheuttamat ongelmat, on prom-tanssiaisilla suuri rooli hänen kasvussaan ihmisenä. On kuin hän olisi aiemmin kärsinyt "prom-tanssiaisten väliinjättämissyndroomasta" josta vain uudelleen tanssiaisiin osallistuminen voi hänet parantaa. Vaikka Josiella on tanssien jälkeen vielä monta ongelmaa selvitettävänä, on hän paljon valmiimpi ja itsevarmempi kohtaamaan ne. Hän on lisäksi saanut sisältä

kumpuavaa viehätysvoimaa, joka tekee hänestä kauniimman ja viehättävämmän, ilman että siihen liittyy yliyrittämistä.

John Hughesin käsikirjoittamassa *Pretty in Pinkissä* päähenkilö Andie tuskailee osallistuako tanssiaisiin vai ei. Hän on käynyt ulkona rikkaan ja hyvännäköisen Blainen kanssa, mutta ei ole sisimmässään varma tämän tarkoitusperistä. Andie itse on työttömän yksinhuoltajaisän tytär, ja hänen ja Blainen maailmojen erilaisuus on vaikuttanut heidän orastavaan suhteeseensa alusta asti. Blainen rikkaat ystävät eivät hyväksy Andieta ja tämän ystäväpiiriä, ja tekevät avoimesti pilkkaa heidän taloudellisesta statuksestaan. Blaine pyytää Andieta parikseen tanssiaisiin. Andie on katselee prom-pukuja, mutta joutuu toteamaan ettei hänellä ole niihin varaa. Hän miettii koko juhlien väliin jättämistä, mutta hänet saa toisiin ajatuksiin Iona (Annie Potts), hänen pomonsa, mentorinsa ja vanhempi ystävänsä. Andie on aina ajatellut, että prom-tanssiaiset ovat valtavirran juttu, eivätkä oikein sovi hänenkaltaisilleen erilaisille nuorille, mutta Ionan näkemys asiasta muuttaa hänen ajatuksensa. Ionakin on elämäntavoiltaan hyvin vaihtoehtoinen: hän omistaa levykaupan, asuu Chinatownissa, harrastaa erikoisia kampauksia, asuja ja meikkejä, eikä ole perheellinen vaikka onkin yli 30-vuotias. Hän kuitenkin painottaa, että katuisi kovin, jos ei olisi mennyt aikoinaan prom-tanssiaisiinsa, ja kertoo samanikäisestä ystävättärestaan, joka ei ollut mennyt omiinsa, ja potee nykyään kummallista tunnetta, että jokin puuttuu: "Hän tarkastaa käsilaukkunsa ja avaimensa, laskee lapsensa. Hän tulee hulluksi, ja sitten tajuaa, ettei mitään puutu. Hän päätti, että se on sivuvaikutus prom-tanssiaisten väliin jättämisestä". Vaikka Ionalla ei ollut ollut hauskaa omissa tanssiaisissaan, hän muistelee silti tapahtumaa lämmöllä ja nostalgialla. (Best, s. 26-27)

Kotona Andieta odottaa yllätys. Hänen isänsä on hankkinut hänelle käytettyjen vaatteiden kaupasta vaaleanpunaisen pitsimekon. Samanaikaisesti Blaine kuitenkin etäännyttää itsensä Andien elämästä, ei vastaa puheluihin eikä ota itse yhteyttä. Kun Andie lopulta saa tivattua mikä on vikana, Blaine paljastaa pyytäneensä toista tyttöä tansseihin. Andie on murtunut, mutta lopulta hän voimaantuu, ja päättää osallistua kaikista nöyryytyksistä huolimatta. Hän hakee Ionalta tämän vanhan prom-mekon, ja ompelee siitä ja isänsä ostamasta pitsimekosta itselleen omannäköisensä asun. Kun Iona ojentaa Andielle vanhan pukunsa, hän tekee sen kuin ojentaisi Andielle soihdun. (Kaveney, 2006, s. 32) Andie haluaa mennä tanssiaisiin näyttämään, ettei Blaine ja hänen rikkaat, nuivat ystävänsä kyenneet musertamaan häntä. Andie astelee tanssiaisiin yhdessä ystävänsä Duckien (John Cryer) kanssa. Duckie on aina ollut ihastunut Andieen, ja halveksinut rikkaiden oppilaiden arroganssia, ja vaikuttaa siltä, että hän oli ladannut tähän iltaan odotuksia Andien suhteen, mutta näkee tansseissa, miten Andien ja Blainen välillä säkenöi, ja ohjaa Andien oikeaan suuntaan, Blainen luo. Andien ja Blainen rakkaus saa sinetin, ja Duckielle itselleen tarjotaan mahdollisuus romanssiin vaalean tytön kanssa, joka pyytää häntä tanssimaan.

Nuorisielokuvien paradoksi on siinä, että aikuiset tekijät kertovat niissä tulkintojaan nuorista, ts. nuorille tarjotut representaatiot heidän elämästään tulevat heidän oman kulttuurinsa ulkopuolelta. (Mulari, 2005, s. 28) Nuoret lukevat näitä tulkintoja ja tekevät niistä omat johtopäätöksensä. Näin aikuisten näkemykset muokkaavat nuorisokulttuuria, ja tekevät prom-tanssiaisista monimerkityksisen tilan. On jo nähty miten Suomessa on otettu amerikkalaisista mallia tšekäläisissä vanhojen tansseissa, joten loppujen lopuksi elokuvien tavassa esittää prom-tanssiaiset on uskottua laajempi merkitys sen muokatessa kulttuurillisia traditioita ympäri maailmaa.

6 AND WE DON'T EVEN CARE, AS RESTLESS AS WE ARE- KAPINALLISET

Ensimmäinen assosiaatio nuorisielokuvan kapinallisista on moottoripyörällä ajava, mustaan nahkatakkiin, farkkuhin ja aurinkolaseihin pukeutunut nuori mies, jolla on rasvalla taakse suitut hiukset, ja joka on jatkuvasti kahnauksissa auktoriteettien kanssa. James Dean määritteli nuoren kapinallisen arkkityypin vuosiksi eteenpäin. Kaidan ja lavean tien rajamailla tasapainoilu ei kuitenkaan ole ainoa tapa osoittaa kapinallisuuttaan, vaan kapinallisiksi voidaan lukea myös muilla tavoin kouluhierarkian keskiöstä poikkeavat

hahmot. Pinnallisella tarkastelulla raja kapinallisen ja nuorisorikollisen välillä voi näyttää hiuksenhienolta, mutta ero on kapinan laadussa. Tappelminen tai rikosten tekeminen ovat dramaattisia ja vaarallisia kapinoinnin muotoja, mutta on olemassa paljon hienovaraisempiakin tapoja.

Kapinalliset eivät ole missään nimessä heterogeeninen joukko. Toisten kapinointi ilmenee häiriköintinä koulussa, koska he ovat kiinnostuneempia sosiaalisten suhteiden hoitamisesta kuin oppimisesta, kun taas toisten kapinointi on tulkittavissa oireiluksi sisäisistä komplekseista. Nuorisoelokuvien kapinalliset ovat aina itse vakuuttuneita siitä, että heillä on selkeä päämäärä, vaikka he eivät osaisikaan määritellä sitä. Tämä omistautuminen saa heidän toimintansa näyttämään liikuttavalta vanhempien silmissä, vaikka aikuisten odotukset ja halveksunta ovat juuri niitä asioita, joita he eivät halua edustaa. (Shary, 2002, s. 61)

Vuoden 1980 jälkeen valmistuneissa amerikkalaisissa nuorisoelokuvissa tuodaan esille ajatus siitä, että teinien tyytymättömyys kumpuaa psykososiaaliseen kehitykseen liittyvistä ennaltamääräytyistä kaavoista. Tarinoiden sanoma on, ettei nuorten solahtaminen aikuisuuteen käy helposti. Koulu on taistelukenttä, jossa testataan aikuiselämässä tarvittavia strategioita. Nuorisoa käsittelevien elokuvien nuorisokuvausta luonnehtii konflikti aikuisten ja nuorten välillä, sekä nuorten erillisyyys ja vieraantuminen aikuisista. (Mulari, 2005, s. 23)

Heathersin Jason ”J.D.” Dean on klassinen, jopa nostalginen kapinallinen. J.D. muuttaa koulun kirjaimellisesti taistelukentäksi yrittäessään räjäyttää koko laitoksen oppilaineen

taivaan tuuliin. Hän näkee Westerburg High'n kaikkine klikkeineen, hierarkinoineen ja sääntöineen pienoismallina yhteiskunnasta, joka lopulta tuhoaisi itse itsensä. *Heathers* kohdistaa syyttävän sormensa toisen asteen koulujärjestelmään. Se sysää vastuun selkkauksista otteensa menettäneisiin opettajiin ja oppilaiden vanhempiin, jotka ovat aivan yhtä itsekeskeisiä ja kypsymättömiä kuin lapsensakin. Sekä itse oppilaille, jotka antavat liikaa painoarvoa sosiaaliselle yhteisölle ja sen luomille paineille. Elokuvan todellinen kapinallinen on silti Veronica, joka käyttää suosiotaan ja saavuttamansa mainetta hyväkseen luodessaan omaa, vahvaa identiteettiään. Hän tajuaa alusta asti ystäviensä pinnallisuuden ja mukautuvuuden vallitseviin oloihin.

John Hughesin elokuvissa tapa olla kapinallinen on hyvin siisti, ja perinteisestä käsityksestä poikkeava. Nuoret eivät kuulu jengeihin, käytä huumeita tai harjoita väkivaltaa. Monet Hughesin töistä käsittelevät yhteiskunnallista luokkajakoa. Rikkaus tai keskiluokkaisuus esitetään normina, joka tekee työväenluokkaisista ja köyhistä oppilaista lähtökohtaisesti toisia ja kapinallisia. *Pretty in Pinkin* Andie Walsh ja Duckie, sekä *Some Kind of Wonderfulin* Keith ja Watts ovat kapinallisia, koska he eivät edusta varallisuudeltaan tai kulutustottumuksiltaan sitä mitä pidetään marginaalisena. Vaikka heitä halveksitaan koulussa, heillä on arkipäivän viisautta ja selviytymistaitoja, jotka puuttuvat rikkailta oppilailta. *Some Kind of Wonderfulissa* Watts ja Keith ovat luoneet omat sääntönsä. Ero rikkaisiin ja suosittuihin tulee heille luonnostaan, kun taas rikkaiden ystäviensä hyljeksimäksi ajautunut Amanda joutuu etsimään sitä.

Breakfast Club sisältää kaksi kapinallista, jotka ovat keskenään aivan erilaisia. John Bender (Judd Nelson) on itsensä aggressiivisesti esiin tuova häirikkö. Hänen asenteensa

muita läsnäolijoita kohtaan on aluksi halveksiva, sillä hänellä on rikkinäisestä kotitaustastaan johtuen selviytyjän mentaliteetti. Bender olettaa automaattisesti kaikilla muilla olevan enemmän etuoikeuksia, ja suhtautuu heihin kuin he olisivat siksi heikompina ihmisinä. Huono perhetausta on yleisin selitys kapinoinnille, mutta Benderin tapauksessa asia saa vielä kipeämmän piirteen hänen nostaessaan hihaansa ja paljastaessaan savukkeen jättämän arven. Tämä järkyttää sekä muita hahmoja että katsojaa, sillä perheväkivalta menee paljon pidemmälle kuin hän on aikaisemmin paljastanut. (Kaveney, s.14) Bender ahdistelee Clairea seksuaalisesti. Asia voisi olla vastenmielinen, mutta se vältetään tuomalla heidät lopussa yhteen romanttisen lähentymisen kautta. Hän ihailee Benderin kapinallisuutta ja haluaisi olla yhtä rohkea. Claire tuntee halua kapinoida keskenään torailevia vanhempiaan vastaan, ja Bender kysyy Clairelta, eikö hän olisi loistava keino tehdä niin.

Elokuvan toinen kapinallinen on Allison, joka on tehnyt levottomuudesta ja eksentrisyydestä elämäntyylin. Hän ei puhu elokuvan alkupuolella toisille sanaakaan, mutta loppupuolella kutsuu toiset ottamaan osaa ongelmiinsa kaatamalla laukkunsa sisällön penkille ja valehtelemalla olevansa nymfomaani. Allisonin ainoa vakaa ominaisuus on hänen loputon kyynisyytensä: kun toiset oppilaat miettivät tulevatko he lopulta olemaan kuin vanhempansa, Allison sanoo: ”Kun kasvaa aikuiseksi, sydän kuolee”. Hänen oletetut psyykkiset ongelmansa ovat taktiikka kostaa välinpitämättömille vanhemmille. Kun Claire muuttaa Allisonin kauniiksi tavalliseksi tytöksi, hän saa siitä vain yhden julkisivun lisää jonka taakse piilottaa kaikki ongelmansa. Elokuva ei tarjoa Allisonille ratkaisun avaimia ongelmiinsa, ja siksi hän onkin joukon todellinen kapinallinen – ulkopuolinen silloinkin kun näyttäisi olevan sisäpuolella.

Kuten Allison, kaikki elokuvan nuoret pitävät vanhempiaan ongelmiansa alkulähteenä. Elokuva tarinanlanka on paine, jonka aikuiset laskevat lastensa päälle. Vanhemmat ovat olleet niin uppoutuneita omiin päämääriinsä, että ovat unohtaneet millaista on olla teini. Nuorten elämänodotukset ovat siten ainakin aluksi vanhempien vaikutusten sävyttämiä. Vanhemmat ovat omilla kokemuksillaan ja epäilyillään vaikuttaneet katkeroittavasti jälkikasvuunsa. (Christie, 2009, s. 79) Ongelmallisista perheistä on tullut melkein pä stereotyyppinen piirre nuorisoa kuvaavissa kulttuurituotteissa. Kun perhe ei tue ja ymmärrä lapsiaan, he muodostavat omia perheenkaltaisia yksiköitään. (Mulari, 2005, s. 27) *Breakfast Clubissa* jälki-istuntaryhmä muodostuu nuorille tällaiseksi, joskin tilapäiseksi yksiköksi. Elokuvasa ei ole yhtä konkreettista antagonistia, vaan ymmärtämättömät aikuiset muodostavat abstraktin voiman, jota vastaan nuoret kapinoivat. Rehtori Vernon on siten vain yksi konkretisoitunut osa sitä.

7 YOU'RE SIXTEEN, YOU'RE BEAUTIFUL AND YOU'RE MINE- RAKKAUS JA SEKSI

Koska teini-iän seksuaalisuus ja rakkaus ovat hyvin hämmentäviä asioita niille, jotka käyvät niitä parhaillaan läpi, ja edelleen vaikeita ymmärtää heille jotka ovat ne jo eläneet, muodostavat ne hyviä jännityksen ja draaman aiheita nuoris elokuvissa. (Shary, 2002, s. 209)

Nuoris elokuvat, jotka kuvaavat teini-ikäisten rakkaus- ja seksielämää tarjoavat aiheelle laajan tarkastelupinnan. Nuorien katsojien annetaan ymmärtää, että ensikosketukset romantiikkaan ja seksiin voivat olla jännittäviä, karmivia, hauskoja tai traagisia.

Useimmissa vuoden 1980 jälkeen valmistuneissa nuoris elokuvissa asenne nuorten rakkautta kohtaan on ollut positiivinen, mutta nuorten seksuaalista himoa kohtaan negatiivinen, vaikkakin

tämä suhtautuminen vaihtelee hieman riippuen siitä milloin elokuva on valmistunut. Elokuvissa on ollut havaittavissa selvät trendit. 1980-luvun alkupuolelta alkaen nuorten seksiä ja seksuaalisuutta alettiin kuvata vapautuneemmin, mikä oli seurausta 1970-luvun discovuosien jälkeensä jättäneestä ilmapiirin muutoksesta. Vuonna 1980 ensi-iltansa sai *Sininen Laguuni*, jossa Edenin puutarhaa muistuttava ympäristö symboloi kahden nuoren rakkauden ja seksuaalisuuden heräämistä. Kyseinen elokuva muodostui eräänlaiseksi avaukseksi vuosikymmenen ensimmäisellä puoliskolla esiintyneelle suuntaukselle, jossa nuorten seksuaalisuutta käsiteltiin paljon rohkeammin ja avoimemmin kuin aiemmin. Vuosien 1980-1985 välillä valmistui useita elokuvia, jotka ammensivat juonensa teinien tutustumisesta seksiin, usein komediallisella otteella kerrottuina, kuten *Porky's* (1981) ja

Fast Times at Ridgemont High (1982). Samoihin aikoihin teattereihin tuli muutamia nuorten välistä rakkautta vakavammin käsitelleitä draamaelokuvia, jotka kuitenkin floppasivat. Tällä oli vaikutusta alaan: vuosikymmenen puolivälissä suosioon nousi hienovaraisempi, tunnepuoleen painottunut kerrontatapa, jota esimerkiksi John Hughesin ohjaamat ja/tai käsikirjoittamat elokuvat edustavat. Vuosikymmenen lopulla AIDS ja teiniraskauksien määrän kasvu näkyivät myös elokuvissa aiempien vuosien kaltaisen rohkean kuvaston vähenemisenä kerronnan keskittyessä enemmän romantiikkaan. 1990-luvun alkupuolella pysyttiin samanlaisella linjalla, kunnes vuosikymmenen puolivälistä eteenpäin elokuvat alkoivat heijastella aiempaa kyynisempää elämänasennetta, kuten *Kids* (1995), *Julmia aikeita* (1999) ja *Vaalit* (1999). 2000-luvulle tultaessa yleistyivät teinien seksikomediat, kuten kolme *American Pie*-elokuva (1999-2003), jotka muistuttavat monessa suhteessa 80-luvun alun suosittuja komedioita. (Shary, s. 210-211)

Nuorisoelokuvien tavat kuvata seksiä ja rakkautta voi karkeasti jaotella kahteen kategoriaan; niihin, jotka kertovat rakkauden saavuttamisesta ja kokemisesta, sekä niihin jotka keskittyvät seksiin. Vaikka jotkin hahmot vuoden 1980 jälkeen valmistuneissa elokuvissa tavoittelevat molempia, on keskittyminen jompaankumpaan yleisempää. Rakkaudesta kertovissa elokuvissa seksi ei ole pääosassa, tai se koetaan rakkauteen kuuluvana luonnollisena asiana. Seksistä kertovissa elokuvissa puolestaan rakkautta ei käsitellä, tai se on seurausta seksistä.

Rakkauselokuvat luovat pohjansa rakkauden tiellä olevien esteiden raivaamiselle. Tyypillisiä esteitä ovat vanhempien vastustus, luokkaerot tai etniset taustat. John Hughesin käsikirjoittamassa elokuvassa *Pretty in Pink* (1986) köyhistä oloista lähtöisin

oleva Andie (Molly Ringwald) rakastuu rikkaaseen ja komeaan Blaineen (Andrew McCarthy). Elokuvan jännite perustuu itsenäisen Andien ja kaiken kultalautasella saaneen Blainen välille kehittyvän suhteen ristiriitoihin. Andie häpeää komyhiä kotiohjelmaansa ja epäilee Blainen vain käyttävän häntä hyväkseen, kun taas Blainen on vaikea ymmärtää asioita Andien näkökulmasta. Seksielokuvat pohjaavat nuorten erilaisille mielihaluille, ja toisinaan niiden seurauksille. Käytettyjä johtoaiheita ovat halu menettää neitsyys, hämmennys, jonka hahmot kokevat huomattessaan tuntevansa seksuaalista halua aikuista tai saman sukupuolen edustajaa kohtaan, raskaaksi tuleminen, sekä hyvin harvoissa tapauksissa sukupuolitaudit.

Kouluun sijoittuvissa elokuvissa hierarkia vaikuttaa hahmojen seksuaaliseen käyttäytymiseen. Nörttien on vaikeaa saada rakkautta ja seksiä, kun taas suositut kamppailevat lukuisten ihailijoiden ja tarjottujen mahdollisuuksien ristiaallokossa. Nuorisoelokuvien käsitys romanttis-seksuaalisesta kompetenssista on mustavalkoinen, ja linkittyy suoraan hahmon sosioekonomiseen statukseen. Jotkut elokuvat luovat juonensa tämän asetelman rikkomisesta kuvaamalla suositut välinpitämättömiksi ja itsekeskeisiksi rakkausasioissa, ja vähemmän suositut taas omistautuneemmiksi. Seksiä käytetään vallan välineenä, ja voisi sanoa, että ne hahmot joilla on siihen mahdollisuuksia, ovat vahvempia. Vähemmän suositut hahmot saattavat saavuttaa hyväksyntää ja itsekunnioitusta romanttisten tai seksuaalisten kokemustensa kautta. John Hughesin elokuvassa *Sixteen Candles* (1984) nörttihahmo The Geek on koulun urheilijapoikien heittopussi, jonka kömpelöille lähestymisy yrityksille tytöt nauravat, mutta vietettyään erikoisen tapahtumaketjun seurauksena yön tanssiaiskuningattaren kanssa, muutkin alkavat nähdä hänet aivan toisin silmin. Tytöt puolestaan oppivat käyttämään seksuaalista vetovoimaansa hyväkseen. Tätä aihetta käsittelevät elokuvat syyllistyvät usein seksismiin

esittäessään nuoret naiset miesten intohimojen kohteina, ja kuvaamalla heidän vartaloitaan voyeuristisessä valossa. Monet nuorisoeelokuvat ovat näennäisesti feministisiä kertoessaan vahvoista tyttöahmoista, mutta tulevat syyllistyneiksi samaan syntiin käsitellessään heitä kuitenkin seksiobjekteina. Asetelma, jossa miehiä kuvattaisiin samalla tavalla, on erittäin harvinainen. (Shary, s. 214) Rakkaudesta kertovat elokuvat rakentavat juonensa klassisen ”poika tapaa tytön, poika menettää tytön, poika saa tytön takaisin”-kaavan pohjalta. Suhteen esteet ja uhat tulevat aina osapuolten itsensä ulkopuolelta. Nuoret harvemmin painiskelevat sisäisten ristiriitojen kanssa, vaan rakkauden aitoutta ja puhtautta ei koskaan kyseenalaista. Rakkaus on nuorille hahmoille keino taistella vallitsevaa asenneilmapiiriä vastaan. Nuoret haluavat rakkautta ja avioliiton, mutta he haluavat valita parinsa omilla ehdoillaan ja saavuttaa siten itsenäisyyttä. Syntyy ristiriitoja, kun nuoren ja lähipiirin käsitykset eivät kohtaa. Tätä on myös käytetty spesifimpien teemojen, esimerkiksi homoseksuaalisuuden käsittelemisessä. *Fucking Åmål* (1998) kertoo kahden ruotsalaisen pikkukaupunkilaistytön välille heräävästä rakkaudesta. Konflikteja aiheuttavat niin kouluympäristö, jossa ei ole totuttu kohtaamaan homoseksuaalisuutta, toisen tytön, Agnesin, vanhemmat, jotka potevat ennakkoluuloja, kuin suosituksen tytön, Elinin, kaveripiirin hiljaista ja älykkömäistä Agnesia kohtaan tuntema vierastus. Nämä esteet tyttöjen täytyy rohkeasti kohdata voidakseen näyttää tunteensa maailmalle. Elokuvan loppu on avoin, ja jättää katsojalle epäselväksi sen, joutuuko lesbous kohtaamaan pikkukaupungin normatiivisuuden. Elokuva päättyy huumaavaan vapaudentunteeseen, joka jättää jälkiseuraukset ulkopuolelle. (Mulari, 2005, s. 102)

Homoseksuaalisuus on ollut pitkälti marginaalissa amerikkalaisessa valtavirran nuorisoeelokuvassa, siitäkin huolimatta, että Hollywoodista on tullut viisaita ja palkittuja aiheesta kertovia elokuvia, kuten *Boys Don't Cry* (1999). Koulumaailmaan sijoittuvien

elokuvien päähenkilöt ovat aina heteroseksuaaleja, ja satunnaisille homoseksuaalisille sivuhenkilöille on annettu koomisia piirteitä, joilla heidän sukupuolista suuntautumistaan korostetaan, mutta samalla vältetään perehtymästä aiheen ytimeen. Monissa elokuvissa ilmiselvästi homoseksuaalisen, mutta vailla stereotyyppioita olevan hahmon identiteettiä pyritään kerronnan toimesta kätkemään, ja kahden samaa sukupuolta olevan henkilön suhteen ambiguiteettia kiistämään. Esimerkiksi *Mean Girlsissä* päähenkilö Cadyn persoonassa ja olemuksessa ei ole mitään homoseksuaalisuuteen viittaavaa, mutta hänen suhteessaan koulun kuningattareen Reginaan on sellaiseksi helposti tulkittavissa oleva vivahde. Regina täyttää Cadyn kaikki ajatukset, eikä hän puhu kenestäkään muusta. Kun Cady ihastuu komeaan ja suosittuun Aaroniin, Reginan entiseen poikaystävänsä, Regina alkaa heti lämmitellä väljähtynyttä seurustelusuhdetta uudelleen. Hän ei kestä ajatusta siitä, että Cady tapaisi jonkun, josta muodostuisi hänelle tärkeämpi henkilö kuin Regina itse. Tätä mahdollista tulkintapaa ei tuoda mitenkään elokuvassa esille. *Mean Girlsissä* on myös stereotyyppinen homohahmo, Damien, ja tätä seikkaa ironisoidaan Janisin kommentilla ”niin homo, että hyvä kun toimii”. Janisilla itsellään on sittemmin valheelliseksi paljastuva lesbonmaine, joka esitetään hänen stigmanaan. Fakta, että Janis ja Damien ovat parhaita ystäviä, korostaa tätä oletusta. Lopussa Janis ”normalisoidaan” hänen rakastuessaan matematiikkajoukkueen kapteenin virkaa hoitavaan poikaan. Lesbousväite kumotaan sinänsä koomisella pikku anekdootilla Reginan väärästä tulkinnasta Janisin itsestään antamasta määritelmästä ”libanonilainen” (engl. ”lebanese”).

Cluelessissa Cher ihastuu puolet lukuvuodesta toisessa koulussa viettävään Christianiin. Christian ammentaa tyylinsä James Deanilta ja Marlon Brandolta, kuuntelee Billie Holidaytä ja pitää Barbra Streisandista. Kun hänet näytetään lukemassa kirjaa, se on Burroughsin romaani. Cher kutsuu Christianin kotiinsa viettämään iltaa, ja Christian tuo

katsottavaksi homoeroottisista kohtauksistaan tunnetun *Spartacuksen*. Cher yrittää lähentyä Christianin kanssa, mutta ei kovasta panostuksestaan huolimatta onnistu siinä. Hän on aivan ymmällään, miksei hänen, koulun viehättävimmän tytön, vetovoima pure Christianiin, joka vieläpä itse pyysi häntä ulos. Ystävät kertovat Cherille, että Christian on todennäköisesti homo. Cher ei ole kyennyt näkemään asiaa kaikkien aivan ilmiselvien merkkienkään lävitse. Lopulta Cheristä ja Christianista tulee hyvät ystävät, ja he käyvät yhdessä shoppailukierroksilla ja taidenäyttelyissä.

Christianin hahmo on mielenkiintoisen ristiriitaisesti kuvattu. Häneen yhdistetään monia homohahmoihin liitettyjä kliseitä, mutta hänen käytöksensä ei ole stereotyyppistä. Christian on keikari, mutta hän on sitä tavalla, joka ei suorastaan huuda hänen sukupuolista suuntautumistaan, ja saa Cherin kaltaisen tytön hämilleen. Christian käy ulkona koulun suosituimman tytön kanssa, koska haluaa kätkeä identiteettiään ja välttyä kiusatuksi tulemiselta. Tämä tekee hänen hahmoonsa kipeän sivujuonteeseen, ja tuo muistutuksen elokuvan ulkopuolella vallitsevasta asenneilmapiiristä. Mutta koska *Clueless* on hyvän mielen elokuva ja teinifantasia, on Christianinkin lopulta hyväksytyt omana itsenään, eikä hänen tarvitse enää piiloutua.

Heathersissä on on kohtaus, jossa jalkapalloilijat Kurt ja Ram nöyryyttävät heitä puolustuskyvyttömämpää oppilasta pitämällä häntä otteessaan kunnes hän huutaa haluavansa harrastaa suuseksiä miehen kanssa. He pakottavat pojan tunnustamaan homoseksuaalista identiteettiä, jotta saisivat siitä eräänlaisen oikeutuksen tekemälleen. Kohtaus voidaan nähdä homofobian kuvauksena, sekä osoituksena siitä, miten se ulottuu kaikkiin suhteisiin, eikä vain homo- tai heteroseksuaalisiin.

Homoseksuaalisuus on 2000-luvulle tultaessa saanut enemmän hyväksyntää nuorisoelokuvissa, mutta jotta tämä asetelma vakiintuisi, ja seksuaaliselta identiteetiltään homo- tai biseksuaalisiin teineihin ei enää suhtauduttaisi poikkeuksina, Hollywoodin on tuotettava enemmän elokuvia, jotka esittävät heitä arkisissa rooleissa korostamatta erityisesti heidän seksuaalisuuttaan. Jokainen kliseinen tai identiteettiään kätkevä homoseksuaalihahmo valtavirran nuorisoelokuvassa rikkoo sitä kehitystä, jota viime vuosina on saavutettu. Mutta koska elokuvat heijastelevat valmistumisajankohtansa ilmapiiriä, tulee siihen tottua ainakin niin kauan, kunnes länsimainen kulttuuri on valmis hyväksymään homoseksuaalit.

Niissä vuoden 1980 jälkeen valmistuneissa nuorisoelokuvissa, joissa perheen arvot ja asenteet ovat esteenä rakkaudelle, sanomana on ollut, etteivät vanhemmat tiedä mikä on parasta lapsilleen rakkausasioissa. Vanhempien asenteiden kuvataan edustavan materialistisia arvoja, kun taas nuoret korostavat tunteiden merkitystä. Toisinaan vanhemmat saattavat päästä lastensa kautta takaisin itse nuorena kokemiinsa tunteisiin, ja lapset toimia terapeutteina valaessaan uskoa rakkaudessa pettyneisiin vanhempiinsa.

Elokuville romanttinen rakkaus on perheen välistä rakkautta vahvempaa, ja lastensa rakkautta vastustavat vanhemmat saavat aina kokea tappion.

Neitsyyden menettäminen on pakollinen askel kohti aikuisuutta, ja useat elokuvat rakentavat juonensa sen ympärille. Seksi on selkeä aikuisuuden merkki, sillä se tuo mukanaan sellaista vastuullisuutta ja läheisyyttä, jotka eivät kuulu lasten maailmaan. Tästä

huolimatta seksuaalisesti aktiivisten teinien on opittava hallitsemaan seksiin liittyviä tunteitaan, eivätkä he ole valmistautuneita siihen, miten nämä asiat heitä muuttavat.

1980-luvun alussa neitsyyden menettäminen oli hyvin yleinen juonenaihe. Vuosikymmenen puoliväliin tultaessa alettiin ymmärtää, että AIDS tarttuu myös heteroiden välisissä seksisuhteissa, ja seksi ja neitsyyden menettäminen katosivat aiheina kuvasta liki 20 vuodeksi, kunnes 1990-luvun lopulla ne kokivat renessanssin.

Teinit suhtautuvat neitsyyteensä asiana, joka pitää hoitaa pois alta. Yleisin tapa käsitellä aihetta oli 1980-luvulla ryhmä nuoria, jotka ryhtyvät toteuttamaan hanketta yhdessä. *American Pie* (1999) voisi olla 1980-luvun alussa hyllylle laitettu käsikirjoitus, joka on liki 20 vuotta myöhemmin otettu uudelleen tuotantoon. Elokuva kuitenkin poikkeaa aiemmista vastineistaan esittämällä päähenkilöiden seksuaalisten ja romanttisten kiinnostusten kohteina olevat tytöt vahvoina ja aktiivisina toimijoina, jotka haluavat seksin lisäksi läheisyyttä ja huomiota. (Shary, 2002, s. 226)

Elokuvan alkuasetelma on neljän kaveruksen päätös menettää neitsyytensä ennen yliopistoa. Deadlineksi sovitaan prom-tanssiaiset, joihin on aikaa vain muutama viikko. Poikien mielestä yliopistossa opiskeleva neitsyt olisi kummajainen.

Kevin (Thomas Ian Nicholas) on seurustellut jo pidemmän aikaa Vikkin (Tara Reid) kanssa, mutta suhde rakoilee. Vikki epäilee, että Kevin on hänen kanssaan vain seksin vuoksi, ja Kevinin on korjattava välit ennen tanssiaisia. Hän etsii tietoa seksistä, ja kysyy

neuvoa isoveljeltään. Kevin saa kuulla, että kouluun on piilotettu ”Rakkauden kirja”, jonka joku toi mukanaan Hollannista 1970-luvulla. Vuosien varrella sitä lukeneet pojat ovat lisänneet kirjaan omia vinkkejään ja neuvojaan. Kevin etsii kirjan käsiinsä, ja sitä luettuaan alkaa ymmärtää, että mikäli haluaa harrastaa seksiä Vikkin kanssa, hänen on otettava huomioon myös tämän toiveet ja tarpeet.

Joukon urheilija, Oz (Chris Klein), kiinnostuu herkästä ja runotyttömäisestä Heatherista (Mena Suvari), joka laulaa kuorossa. Oz liittyy itsekin kuoroon vain tarkoituksenaan päästä lähemmäksi Heatheria. Hän pelkää menettävänsä kasvonsa maskuliinisuutta ja fyysistä voimaa itseisarvoina korostavassa lacrosse-joukkueessaan, mutta huomaakin nauttivansa laulamisesta, ja omaavansa lahjoja siihen. Heather kuitenkin erehtyy luulemaan, Ozin ja urheilijakavereidensa tekevän pilkkaa hänestä, ja loukkaantuu. Oz huomaa kahden hänelle tärkeän tapahtuman, lacrossen finaaliottelun ja kuorokilpailun olevan samana päivänä. Siitä huolimatta, että hän on joukkueensa parhaimpia pelaajia ja mahdollinen stipendiaatti, hän jättää ottelun välistä ja rientää laulukilpailuun esittämään duettoja Heatherin kanssa. Tämä korjaa heidän välinsä, sillä Oz osoittaa laittavansa tunteensa Heatheria kohtaan kaiken muun edelle. Kaikista elokuvan tyttöhahmoista Heather on vahvin, itsenäisin ja älykkäin. Hän on tietoinen omasta itsestään ja omasta kuorotyön imagostaan, mutta ei etsi Ozin kaltaista poikaa karistaakseen sen yltään. Heather on kiinnostunut Ozista, mutta ei menetä itseään ja kontrolliaan sen vuoksi.

Hieman eksentrisen Finch maksaa Vikkin ystävälle Jessicalle (Natasha Lyonne) 200 dollaria siitä, että tämä levittelisi ympäri koulua huhuja hänen maineestaan rakastajana. Huhut johtavat kuitenkin tapahtumasarjaan, jonka johdosta Finch jää ilman tanssiparia.

Jim (Jason Biggs) yrittää ensin lähentyä tsekkiläistä vaihto-oppilasta Nadiaa (Shannon Elizabeth), ja kutsuu hänet kotiinsa opiskelemaan englantia. Jimin lapsellinen kaveri Stifler (Sean William Scott) on neuvonut häntä laittamaan huoneeseensa web-kameran, jotta he voisivat katsoa yhdessä Nadian ja Jimin välisen kanssakäymisen. Suoraan tanssitunnilta tuleva Nadia pyytää mahdollisuutta vaihtaa Jimin huoneessa vaatteita, ja kun Jim poistuu, Nadia löytää hänen pornokokoelmansa, ja menee selailemaan lehteä sängylle pelkissä alusvaatteissa. Hän houkuttelee Jimin paikalle ja pyytää häntä riisumaan vaatteensa. Jim tulee tässä yhteydessä vahingossa vaihtaneeksi web-kameran kuvan vastaanottajaksi Stiflerin sijasta koko koulun. Kun Jim ja Nadia valmistautuvat harrastamaan seksiä, Jim kokee ennenaikaisen siemensyöksyn kaksi kertaa ja joutuu tämän vuoksi koko koulun naurunaiheeksi. Nadia lähetetään infantiilin nettikameraepisodin jälkeen takaisin kotimaahansa. Epätoivoiselle Jimille ei jää muuta vaihtoehtoa kuin kysyä nörttimäistä koulun bändin huilistia Michelleä (Alyson Hannigan) parikseen tanssiaisiin.

Tanssiaisten jälkeen kaikki kuitenkin onnistuvat tavoitteessaan. Jim huomaa Michellen olevan nörttimäisyydestään huolimatta todella aggressiivinen sängyssä, ja aamulla hän tajuaa olleensa hänelle pelkkä yhden yön juttu, mikä riemastuttaa häntä. Michelle on miehinen fantasia; hän on nörtti, mutta samanaikaisesti myös aggressiivinen ja dominoiva rakastajatar. Jim on epävarma, ja hän tarvitsee Michellen kaltaista naista kertomaan hänelle mitä tehdä. Piirakka on elokuvassa seksin synonyymi, ja kaikki haluavat palasensa siitä. Jimille ei ole missään vaiheessa valjennut, että vaikka hän pitää Michelleä palana piirakkaa, voi hän itsekin olla sitä Michellelle. Jim pitää Michellen hyväksikäyttämäksi

joutumisesta, ja asia on hänen mielestään ”cool”, mutta jos asetelma olisi päinvastainen, loppuvaikutelma olisi aivan eri.

Oz ja Heather viettävät romanttisen yön yhdessä. Elokuvan aikana Oz kasvaa ihmisenä kaikista miespuolisista henkilöistä eniten. Hän menee mukaan kuoron toimintaan saadakseen itsensä näyttämään herkältä persoonalta Heatherin silmissä, mutta onkin muuttunut matkan varrella oikeasti sellaiseksi. Heather on saanut Ozin näkemään sisimpäänsä ja pohtimaan sitä kuka hän oikeasti on. Toisin kuin kaverinsa, Oz ei kerro yön yksityiskohtia eikä sitä harrastivatko he edes seksiä, sillä hänen ei tarvitse. Hän vain tokaisee heillä olleen ihanaa yhdessä, ja että hänestä tuntuu että he ovat rakastumassa toisiinsa. Vaikka jokainen pojista on ylittänyt tietyn rajan, vain Oz on kasvanut oikeasti prosessin aikana. Hänen hahmonsa kehitys ei olisi ollut mahdollista ilman *American Pie* tavallisista teinien seksikomedioista kehittyneempää naiskuvaa ja tyttöjen seksuaalisuuden kuvausta.

Vikki päätyy jättämään Kevinin aamulla, sillä hänen mielestään heidän suhteellaan ei ole tulevaisuutta molempien lähtiessä yliopistoihin eri puolille maata. Neitsyyden menettäminen Kevinille on ollut Vikkille kohtalo jonka hän on valinnut. Omien sanojensa mukaan hän tekee sen mieluummin Kevinin, ensimmäisen oikean poikaystävänsä kanssa, kuin jonkun ”satunnaisen ääliön”. Seksi vahvistaa Vikkin päätöstä lopettaa seurustelusuhde. Hän ei näe Keviniä tulevaisuutensa osana, vaan menneisyyteen kuuluvana asiana. Seksi mahdollistaa Vikkin siirtymisen seuraavaan elämänvaiheeseen.

(Hentges, 2006 s. 218)

Finch on tullut tanssiaisten jatkoilla kaverinsa äidin viettelemäksi. Tämä James Bond-tyylinen kohtaaminen on miehinen fantasia, siinä missä Michelle ja nettikameraepisodikin.

American Pie on ristiriitainen elokuva, sillä siinä on lajityypille epätavanomaisen kehittyneen hahmokuvauksen ja aiheen emotionaalisten puolten käsittelyn lisäksi webkamerakohtauksen tyylisiä rimanalituksia, ja epäuskottavuuksia.

Rakkauselokuvissa nuoret etsivät toista ihmistä, joka täydentäisi heitä ja toisi heidän elämäänsä uusia syitä ja merkityksiä. Seksiin keskittyvissä tarinoissa kyse on oman haluttavuuden ja ulkoisen viehätysvoiman testaamisesta, vaikka seksi olisi huonoakin. Useimmissa tapauksissa nämä maalit jäävät kuitenkin saavuttamatta. Viesti on, että kukaan ihminen ei voi olla seksuaalisesti täydellinen teini-ikäisenä, ja että tunnepuoli tarvitsee aikaa ja kokemuksia kehittyäkseen.

Nuorisoelokuvat jättävät rakastavaisensa yleensä onnelliseen tulevaisuuden odotukseen valmiina kohtaamaan kaikki sen tuomat haasteet yhdessä. Vaikka teinien rakkaus on harvemmin kestävää laatua, tätä ajatusta ei tuoda esille elokuvien loppuratkaisuissa. Parien välille luvataan avioliittoa symbolisilla kohtauksilla. *Sixteen Candlesissa* Samantha ja Jake kohtaavat kirkon portailla Samanthan Ginny-siskon häiden jälkeen. Samantha on aiemmin murehtinut epäonneaan rakkaudessa, ja isänsä on lohduttanut häntä sanomalla, että ”kun hän (Samantha) rakastuu, se on aitoa ja kestävää”. Samantha on Jaken kohdatessaan morsiusneidon asussa kukkaseppele päässään, ja muistuttaa paljon morsianta. *Clueless* päättyy hääkohtaukseen joka saa katsojan luulemaan kyseessä olevan Cherin häät, mutta jotka paljastuvatkin hänen yhteensaattamansa opettajapariskunnan vihkiäisiksi. Cher selättää lauman kiemurteleviä tyttöjä ja saa haltuunsa morsiuskimpun, mikä antaa lupauksen avioliitosta (ja seksistä). Hän tulee

taistelemaan saavuttaakseen ne. Ja kun kaikki kolme pariskuntaa vitsailevat tulevista häistään, se merkitsee eittämättä hyvää tulevaisuutta heille kaikille. (Hentges, 2006, s. 46)

8 HELLO, DADDY, HELLO, MOM! - VANHEMMAT

Poissaoleva, työnarkomaani, aivan pihalla...Nuorisoelokuvien vanhemmat ovat harvoin malliesimerkkejä hyvästä vanhemmuudesta.

Nuorisoelokuvissa on yleistä, että hoivaaja-hoivattava-kuvio on kääntynyt pääläelleen, ja lapsesta onkin tehty se henkilö, joka huolehtii vanhemmastaan. Useimmiten huolehtija on tyttö, ja perheen äiti joko asuu muualla tai on kuollut. Esimerkiksi elokuvassa *She's All That* naispäähenkilö Laney on joutunut ottamaan äidinroolin perheessään äitinsä kuoltua. Hänen isänsä on vastuuntuntoinen työssäkäyvä mies, mutta hänestä ei ole taloustöiden tekijäksi. *Pretty in Pinkissä* päähenkilö Andien (Molly Ringwald) isä Jack (Harry Dean Stanton) ei ole koskaan toipunut vaimonsa lähdöstä. Andien mukaan hänen äitinsä lähti, koska "ei rakastanut heitä tarpeeksi". Jack on alkoholisoitunut ja tekee satunnaisesti sekalaisia töitä. Isä ja tytär asuvat köyhissä oloissa, ja vain 16-vuotiaana Andie on käytännössä katsoen isänsä omaishoitaja huolehtien hänen elämänsä perusasioista aina siitä lähtien, että hän herää aamulla. Vaikka Andien ja Jackin suhde on lämmin, on Andien elämä alkoholistin lapselle tyypillisen itsenäistä. Hänen elämässään on kuitenkin valopilkku, kolmikymppinen työnantaja-mentori Iona (Annie Potts). Iona asuu Chinatownissa, omistaa levykaupan jossa Andie työskentelee koulun jälkeen, ja harrastaa erikoisia kampauksia ja asuja. Häneltä Andie ottaa mallia pukeutumisasioissa, ja kertoo hänelle sydänsurunsa. Iona, niinkuin Jack, on esimerkki pieleen menneistä parisuhteista, mutta hän on roolimalli oman identiteetin säilyttämisestä aikuisenakin. Siinä missä *Breakfast Clubin* kuva aikuisuudesta oli toivottomuudessaan luokkaa "tunteet kuolevat

viimeistään 30-vuotiaana”, on Iona Andien maailmassa elävä esimerkki siitä, että niin ei tarvitse käydä.

John Hughesin elokuvissa vanhemmat ovat piittaamattomia, vanhanaikaisia tai höpsöjä, siinä missä lapsensa ovat tyylikkäämpiä, älykkäämpiä, herkempiä ja moraaliiltaan vahvempia. Rikkaiden hahmojen elämää leimaa tyhjiys, joka johtuu poissaolevista vanhemmista. Työväenluokkaisten tai vähävaraisten hahmojen vanhemmat ovat ymmärtäväisiä ja rakastavia vioistaan huolimatta. Andien isä Jack Walsh *Pretty in Pinkissä* on rakastava ja empaattinen vanhempi siitä huolimatta, että hänellä on alkoholiongelma ja että hän ei kykene turvaamaan itselleen ja tyttärelleen elantoa. *Some Kind of Wonderfulissa* Keithilla (Eric Stoltz) on isänsä Cliffin kanssa eriävä näkemys omasta tulevaisuudestaan, mutta Cliffin kerrotaan rakastavan poikaansa niin paljon, että haluaa tälle sitä minkä itse luulee olevan parasta.

Roz Kaveney näkee tämän sokerisen moraaliasetelman olevan syy sille, miksi monet kasvavat ulos Hughesin elokuvista. (s. 31) Toisaalta niiden viehätys piilee juuri ajattomassa sadunomaisuudessa ja tarinoiden tarjoamassa eskapismissa, jota myöhempien vuosien ongelmakeskeiset nuorisokuvaukset eivät tarjoa.

Toinen vanhempaansa hoivaava tyttöhahmo on Cluelessin päähenkilö Cher. Jane Austenin romaanihahmo Emma Woodhouse asui isänsä kanssa isossa talossa huolehtien sen taloudenpidosta, palvelijoiden ohjeistamisesta ja isän terveydestä, ja koska Clueless on adaptaatio Emmasta, tekee Cherkin samaa. Isästä, Mel Horowitzista, on tehty työnarkomaani lakimies, joka ei muista ja ehdi huolehtia terveellisistä elämäntavoista. Cher rakastaa asioiden kontrolloimista, ja vaikka onkin vasta teinityttö, koko talo ja isän

hyvinvointi ovat hänen vastuullaan. Mel on hyvin suojelevainen tyttärtään kohtaan, vaikkei töiltään ehdikään aina katsoa hänen peräänsä ja välillä suorastaan laiminlyö häntä. Kun keikkarimainen Christian tulee hakemaan Cheriä ulos, Mel reagoi tämän käytökseen sanomalla: ”Jos tyttärelleni käy jotain, minulla on .45-millinen ja lapio. Luulen, ettei kukaan jäisi kaipaamaan sinua”.

Kotona pyörii myös parikymppinen Josh (Paul Rudd), jonka äidin kanssa Mel on ollut vuosia sitten naimisissa. Josh ei halua asua äitinsä luona, sillä hän suunnittelee ties kuinka monetta avioliittoaan, eikä Joshin äiti halua hänen olevan läsnä muistuttamassa häntä iästään. Mel on ainoa aikuinen joka välittää. Elokuvan lopussa Cher ja Josh tajuvat olevansa rakastuneita toisiinsa. Cherin asenne Joshia kohtaan kohtaan on pikkusisarellisen naljaileva, ja Josh on ainoa, joka kritisoi Cheriä. Tämä kertoo siitä syvästä välittämisestä, joka heidän välillään vallitsee, mutta jota he eivät ole itse tajunneet. Aina sanotaan tyttöjen valitsevan sellaisen miehen joka muistuttaa heitä heidän isästään, ja Josh on Cherille täydellinen kumppani siksi, että hän saa hoivata tätä aivan samalla tavalla kuin isäänsäkin. Josh puolestaan suojelee Cheriä aivan samalla tavalla kuin Mel, sekä tiedostaa, että hän tulee olemaan muuttumisleikkejä rakastavalle Cherille projekti, jossa tämä pyrkii pikkuhiljaa muokkaamaan Joshin ulkoista olemusta. (Kaveney, 2006, s. 116-117)

Teinit ovat tosielämässä vielä puoliksi lapsia, ja sekä taloudellisesti että henkisesti riippuvaisia aikuisista. Elokuviissa vanhemmat kuitenkin usein loistavat poissaolollaan, ja mikäli kyse olisi oikeista ihmisistä, kyse olisi laiminlyönnistä. Heta Mulari kirjoittaa gradussaan ”teiniplaneetasta, jossa aikuiset ovat henkisesti tai fyysisesti poissa, ja nuoret joutuvat selviytymään keskenään”. (Mulari, 2005, s. 23) Kyseessä on joko dramaturginen ratkaisu, joka mahdollistaa teineille sellaisten asioiden tekemisen, jotka eivät olisi heille

tosielämässä mahdollisia, tai selvä kommentti vanhempien vieraantumiseen lastensa maailmasta. *Fucking Amälissa* nuoret elävät erillään aikuisista, ja vanhemmat eivät ajoittaisista yrityksistään huolimatta saa heihin kunnon kontaktia. Elinin ja Jessican äiti yrittää pitää auktoriteettiasemaa yllä esimerkiksi määräämällä tytöt arestiin viikonlopun ajaksi, mutta hänen vaikutusvaltansa on vähäinen. Äiti ei saarnaa tytöille perinteisistä aiheista, kuten seksiin liittyvistä vaaroista tai maineen menetyksestä, vaan sen sijaan Eliniä valistaa Jessica-sisko. Näin nuoret toimivat toistensa suojelijoina ja moraalinvartijoina. (Mulari, 2005, s. 23)

1950-60-luvuilla nuorisoelokuvien konfliktit koostuivat vanhempien ja nuorten maailmojen yhteentörmäyksistä. Aikuisten maailma kuvattiin sääntöjen ja määräysten täyttämäksi viidakoksi, jossa nuoret räpiköivät etsien omaa tietään. 1970-80-luvuilla vanhempia alettiin häivyttää taustalta, ja monissa 80-luvun alun hittielokuvissa heitä ei tavata lainkaan. 1990-luvulla alettiin tehdä elokuvia, jotka eivät olisi olleet mahdollisia siten että vanhemmat olisivat olleet läsnä, kuten juonittelusta ja seksistä koostuva *Cruel Intentions* (1998). Nuoret eivät kunnioita vanhempiaan, ja heidän seksuaalikäyttäytymisensä on jollakin tapaa yritys kopioida aikuisten käyttäytymismalleja. (Hentges, 2006, s. 61 ja s. 63)

Opettajahahmoilla on harvoin statistia suurempi rooli nuorisoelokuvissa, ja silloin kun heillä on, ei heidän aikuisuudesta antamansa kuva ole mairitteleva. Yleisin tulkinta naisopettajasta on omassa pienessä maailmassaan elävä vanhapiika, kun taas miesopettajat ovat joko tiukkoja despootteja tai hyväntahtoisia höpsöjä setiä. *Heathersin* itsemurha-aallosta huolestuva opettaja Pauline Fleming (Penelope Milford) ammentaa omasta hippitaustastaan tukitoimia suunnitellessaan, ja niin tehdessään tulee karnevalisoineeksi koko vakavan asian. *Cluelessin* neiti Geist (Twink Caplan) on

herttainen ja älykäs, mutta ulkomuodoltaan homssuinen ja sosiaalisilta taidoiltaan kömpelö. Elokvassa *Never been Kissed* Josie Geller kohtaa lukioon soluttautuessaan ensimmäiseksi vaihdevuosisoireidensa kanssa kamppailevan naisopettajan, joka pakottaa hänet käyttämään sombreroa. Lukion oppilaiden joukossa varttuu tulevia opettajia, joten oppilaiden ja opettajien välinen kuilu tuntuu liioitellulta. Miksi lukiossa hyvännäköiset ja fiksut oppilaat muuttuisivat vartuttuaan ulkonäköään laiminlyöviksi ressuikoiksi? Vai onko asia niin, että tulevat opettajat ovat entisiä nörttejä, jotka eivät koskaan muutu?

Tätä astelemaa tuulettaa *Mean Girlsissä* elokuvan käsikirjoittaja Tina Fey. Hänen esittämänsä Sharon Norbury on ulkonäöltään miellyttävä nuorehko matematiikanopettaja, jolla on älyä ja huumorintajua. Jonkinlainen häviäjänleima on silti hänellekin kirjoitettu, sillä hänen kuvataan taistelevan parhaillaan keskellä sotkuista avioeroa, ja joutuvan sen vuoksi tekemään kahta työtä. Elokvun lopussa annetaan toivoa paremmasta ja lupailaan romanssia salskean rehtorin (Tim Meadows) kanssa.

Pidin syksyllä 2010 elokuvapajaa Turun Tyttöjen Talolla, ja pajaan osallistuneiden 13-18-vuotiaiden tyttöjen mielestä Sharon Norbury oli ensimmäisiä samaistuttavia aikuishahmoja kouluun sijoittuvissa nuorisoelokuvissa. Sharon Norburyn hahmon realistisuutta korostaa saman elokuvan toinen näkyvä naishahmo, Regina Georgen äiti (Amy Poehler), joka käyttäytyy kuin aikuinen teinityttö. Hän on nuorekkuuttaan korostava kevytkenkäinen olento, joka sipsuttelee kotona vaaleanpunaisessa velourissa tekemättä oikeastaan yhtään mitään. Rouva George antaa irvokkaan kuvan tietystä 2000-luvulla pinnalle nousseesta naistyyppistä, joka elää ulkonäöstä, luksuksesta (ja julkisuudesta), muttei oikeastaan omaa kompetenssia yhtään mihinkään. Myös Cadyn vanhemmat ovat kammottava esimerkki

aivan pihalla olevista holhoajista kohdellessaan tytärtään kuin pikkutyttöä. Elokuvan tarjoama kuva aikuisuudesta olisi lohduton, mikäli Sharon Norburyn hahmoa ei olisi mukana.

Syytä siihen, miksi aikuiset esitetään niin usein komediallisina hahmoina voidaan hakea ihmisen kasvuprosessista. Vaatii tietynasteista kypsyyttä osata nauraa itselleen, ja kaikilla teineillä ei sitä vielä ole. Vanhemmille ja opettajille nauraminen on paitsi turvallinen, myös yhdistävä ja voimaannuttava kokemus. Ne konventiot, joilla vanhempia elokuvissa kuvataan, eivät ole tärkeitä vain siksi, että niillä heijastellaan niitä lukuisia rooleja joita vanhemmilla on tosielämässä, vaan myös siksi, että tämä laajempi teema auttaa määrittämään niitä muuttujia joita teinit kohtaavat päättäessään vastustaa auktoriteetteja.

(Hentges, 2006, s. 68)

9 LOPPUYHTEENVETO

Kun mietin opinnäytetyöni aihetta, minulla oli meneillään jonkinlainen John Hughes-kausi. Olen innokas musiikinharrastaja, ja pidän paljon yhtyeistä, joita Hughesin elokuvien soundtrackkeilla esiintyy. Albumeihin tutustuessani päätin perehtyä myös itse elokuvaan. Viehätyin Hughesin elokuvien viattomuudesta ja optimismista, sekä siitä, miten ne menevät teini-ikäisten päähenkilöidensä maailmaan olematta saarnaavia tai tuomitsevia. Nuorten ongelmia ei vähätellä, ja tunne-elämän tyrskyt kuvataan samaistuttavalla intensiteetillä. Moraalikäsitykset ovat ajoittain naiiveja ja kerronta sokerilla silattua, mutta elokuvissa on sadunomaista eskapismia, joka nostaa arjen yläpuolelle. Olin harmistunut siitä, etten ollut nähnyt elokuvia ollessani itse teini, ja aloin pohtia millaisista elokuvista itse aikoinani pidin. En ollut nähnyt monia sen ajan elokuvista niiden ilmestymisen jälkeen, ja ajattelin, että voisi olla hauskaa vähän verestää muistoja, ja tutkia miltä ne näyttäisivät nykyään. Minua hieman hirvittikin palata sellaisten elokuvien pariin, joista en ollut välittänyt alunperinkään, mutta kokemus oli positiivinen. Minulla oli ollut suosikit, joista olin aina pitänyt, kuten *Fucking Åmål* ja *Heathers*, mutta olin kammonnut *American Pieta* sen pinnallisuuden vuoksi. *Cluelessia* olin rakastanut sen ilmestymisajankohtana; olin tuolloin 10-vuotias, ja sen

kimaltavan ylelliset puitteet lumosivat minut, mutta tullessani itse kohderyhmäikään, se oli minusta vastenmielisen tyhjöpäinen.

Kun nyt vuosien jälkeen katsoin elokuvat analyttisellä silmällä, aloin nähdä niissä sävyjä ja kerroksia, jotka olivat teini-iässä ja sitäkin nuorempana jääneet huomaamatta. *Clueless* paljastui asenteiltaan suvaitsevaisemmaksi ja inhimillisemmäksi kuin monet verrokkinsa, ja *American Pie*n naiskuva tasa-arvoiseksi, vaikka teini-iässä olin syyttänyt elokuvaa suoranaisestä misogyniasta.

Kun puhutaan omasta 1980-luvulla syntyneestä sukupolvestani, voidaan puhua median kasvattamasta sukupolvesta. Vasta nyt alan tajuta, miten valtavan iso merkitys elokuvilla ja TV-sarjoilla on ollut kasvuuni. Ei siis ole ihan sama millaista elokuvaa nuorille tehdään. Kun katsoo taaksepäin nuorisoelokuvan historiaa, huomaa, millainen runsaudensarvi 1980-luku oli (hyvässä ja pahassa) nuorille suunnattujen elokuvien määrässä. 2000-luvulle tultaessa käyrä on kääntynyt laskuun, eikä Hollywoodistakaan ole vuoden 2004 hitin *Mean Girlsin* jälkeen tullut omilla ehdoillaan toimivaa nuorisoelokuvaa. Nykyisin pääpaino on *High School Musicalin* ja *Hannah Montanan* kaltaisilla tuoteperheen jatkeeksi luoduilla elokuvilla, jotka eivät häpeä kaupallisuuttaan. Suosittujen romaanisarjojen pohjalta tehdyt *Twilight*- ja *Harry Potter*-elokuvat puolestaan ovat vieneet nuorisolle suunnattujen elokuvien kerrontaa yhä kauemmas arkipäivän asioista. Kun vielä 90-luvulla

lajityypin elokuvat oli suunnattu kirjaimellisesti teini-ikäisille (yli 13-vuotiaille), on monien nykypäivän nuorisoelokuvien kohderyhmää vaikea määrittää. Elokuvat kertovat high school-ikäisistä hahmoista, mutta ovat samalla kerronnaltaan selvästi nuoremmille lapsille tehty. Onneksi Suomessa on kuitenkin ollut toistaiseksi mahdollista nähdä ainakin DVD- ja TV-levityksessä länsieurooppalaisia, ja varsinkin pohjoismaisia nuortelokuvatuotantoja, joiden aihepiirit ja miljööt ovat suomalaisnuortenkin elämää lähellä. Minua on kuitenkin harmittanut, kuinka moni erittäin laadukas ruotsalainen nuortelokuva on jäänyt meillä vaille laajempaa huomiota viime vuosina. Esimerkkinä Teresa Fabikin parhaan ohjauksen, käsikirjoituksen elokuvan ja Guldbagge-ehdokkuudet ansainnut *Prinsessa* vuodelta 2009.

Kun keskustelin Turun Tyttöjen Talolla siitä, millaisista elokuvista nykypäivän teinitytöt pitävät, he kertoivat haluavansa ennen kaikkea nähdä hyviä tarinoita ja samaistuttavia hahmoja. Tytöt kuvailivat isojen studioiden tuotteistettuja elokuvia niin siloitelluiksi, että niistä on mahdotonta löytää tarttumapintaa omaan elämään. Kun laitoin soittimeen John Hughesin *Sixteen Candlesin* vuodelta 1986, tytöt olivat haltioissaan, ja jälkeinpäin moni kertoi sen olevan parhaita näkemiään elokuvia. Mutta miltä ison studion nuorisomusikaalit tai vampyyriromanssit mahtavat näyttää vuonna 2030? *Sixteen Candlesin* ajattomuus kertoo siitä, että nuoret eivät tarvitse kauniskasvoisia varta vasten luotuja idoleita, tai elokuvan logolla varustettua tuotekattausta. Heille riittää

86

hyvä juoni, uskottavat näyttelijät ja tunne siitä, että joku on halunnut kertoa tämän tarinan juuri heille.

Tule takaisin, John Hughes!

Molly Ringwald

s. 18.2.1968

1980-luvun suosituin teinitähti. Näytteli mm. John Hughesin ohjaamissa elokuvissa Synttärät ja Breakfast Club, sekä Hughesin käsikirjoittamassa Pretty in Pinkissä.

Hylkäsi roolit elokuvissa Ghost-näkymätön rakkaus ja Pretty Woman (molemmat 1990). On sanonut katuneensa asiaa.

Hylkäysten syyksi on sanottu Ringwaldin äidin negatiivista suhtautumista elokuvien käsikirjoituksiin.

Lähti näyttelijänuran hiivuttua Ranskaan.

Näyttelee nykyään sitcomissa The Secret Life of the American Teenager päähenkilön äitiä Ann Juergensia.

Ringwald oli naimisissa ranskalaisen valokuvaajan Valery Lameignéren kanssa vuosina 1999-2002. Vuonna 2007 Ringwald avioitui kreikkalais-amerikkalaisen kirjailija-kustannustoimittaja Panio Gianopoulosen kanssa. Pariskunnalla on tytär Mathilda (s.2005) sekä vuonna 2009 syntyneet kaksoset Adele ja Roman.

Alicia Silverstone

s. 4.10.1976

Aloitti uransa Domino's-pizzaketjun mainoksessa. Filmidebyytti trillerissä The Crush (1995), josta ansaitsi MTV Movie Awardsin parhaan tulokkaan palkinnon.

Sai huomiota esiintyessään kolmessa Aerosmith-yhtyeen musiikkivideossa: Cryin', Amazing ja Crazy.

Tunnetaan Cluelessin ohella parhaiten roolistaan Batgirlinä vuoden 1997 Batman-elokuvassa Batman ja Robin.

Silverstone on vegaani. Hän on aktiivinen eläinten oikeuksien puolestapuhuja. Vuonna 2006 hän julkaisi vegaanisen elämäntapaoppaan, josta tuli bestseller.

Naimisissa rockmuusikko-koripallovalmentaja Christopher Jarcekin kanssa. Keväällä 2011 heille syntyi esikoispoika, joka sai nimekseen Bear Blu Jarceki.

Tekee seuraavassa elokuvassaan jälleen yhteistyötä Cluelessin ohjaajan Amy Heckerlingin kanssa. Vuonna 2012 ensi-iltansa saava Vamps on vampyyrikomedia.

Lindsay Lohan

s. 2.7.1986

Aloitti uransa lapsimallina ollessaan kolmevuotias. Lohanin Dina-äiti tunnetaan lastensa urien kiihkeänä edistäjänä. Myös Lohanin sisarukset ovat showbisneksessä.

Ensimmäinen iso elokuvarooli elokuvassa Ansa vanhemmille (1999.)

Näytteli Jamie Lee Curtisin tyttäätä Perjantai on pahin-elokuvan uudelleenfilmatisoinnissa vuonna 2003. 2004 esiintyi elokuvissa Teini-ikäisen draamakuningattaren tunnustukset, Riemukupla, sekä Mean Girls. Viimeksi mainitun on sanottu olevan Lohanin tähänastisen uran paras elokuva.

Viime vuodet ura on mennyt alamäkeä, ja Lohan on ollut otekoissa pikemminkin päihdeongelmiensa ja näpiystymionsa kuin näyttelijäsuoritustensa ansiosta.

Teki vuonna 2010 roolin Robert Rodriguezin splatter-elokuvassa Machete.

Lohanin on kerrottu olevan mukana tulevassa GOTTIN mafia-perheestä kertovassa tuotannossa. Elokuvassa esiintyy myös John Travolta.

John Hughes

s. 18.2.1950
k.6.8.2009

John Hughes oli 1980-luvun menestynein nuoriselokvaohjaaja. Hän ohjasi elokuvat Breakfast Club, Synttärät, Vaihdetaan vapaalle, Ferris ja Lisa, unelmien nainen. Lisäksi Howard Deutchin ohjaamat elokuvat Pretty in Pink ja Some Kind of Wonderful perustuvat Hughesin käsikirjoituksiin.

Hughes käsikirjoitti myös menestyskomediat Fajalla homma hanskassa (1983) ja Yksin kotona 1 ja 2 (1990 ja 1992).

Lopetti ohjaamisen vuoden 1991 Kutri-Suen jälkeen. Jatkoï käsikirjoittamista, usein salanimellä Edmund Dantes, joka juontaa juurensa Alexandre Dumas'n romaaniin Monte Criston kreivi.

Naimisissa Nancy Ludwigin kanssa. Kaksi poikaa, John Hughes III (s. 1976) ja James Hughes (s.1979).

Oli kotoisin Chicagosta, joka toimi useiden hänen elokuviensa tapahtumapaikkana. Kuvasi Vaihdetaan vapaalle, Ferris-elokuvaa "rakkaudentunnustukseen Chicagolle".

Kuoli elokuussa 2009 sydänkohtaukseen ollessaan lenkillä New Yorkin Manhattanilla. Vuoden 2010 Oscar-gaalassa järjestettyyn tribuuttiin osallistuivat mm. Molly Ringwald, John Cryer, Ally Sheedy ja Matthew Broderick.

Amy Heckerling

s. 7.5.1954

Ainoita naispuolisia elokuvaohjaajia, jotka ovat ohjanneet isoja megahittejä.

Ohjannut kaksi legendaarista nuoriselokuvaa: nykyään elokuvaohjaajana tunnetun Cameron Crowen kirjoittamaan artikkeliin perustuvan Kuumat kinkut (1982) sekä Cluelessin (1995).

Ohjasi 1989 ja 1990 puhuvista vauvoista koukkunsa ottavat komediat Hei, kuka puhuu? ja Hei, kuka puhuu myös?

Ohjasi myös teinikomedian Luuseri vuonna 2000.

Työskentelee jälleen Cluelessista tuttujen Alicia Silverstone ja Wallace Shaw'n kanssa tulevassa vampyyrikomediassaan Vamps.

Elokiva saa ensi-iltansa 2012.

11 LÄHTEET

Kirjallisuus ja artikkelit:

Bernstein, Jonathan: *Pretty in Pink – The Golden Age of Teenage Movies*. St. Martin's Griffin, 1997

Best, Amy L.: *Prom Night – Youth, Schools and Popular Culture*. Routledge 2000

Christie, Thomas A.: *John Hughes and Eighties Cinema – Teenage Hopes and American Dreams*. Crescent Moon, 2009

Graham, Paul: *Why nerds are unpopular?* Helmikuu 2003, www.paulgraham.net/nerds.html

Ford, Elizabeth, Mitchell, Deborah C: *The Makeover in Movies: before and after in Hollywood films 1941-2002*. McFarland & Company Inc. 2004

Freeman, Hadley: *Why everyone deserves to go to their prom?* The Guardian, 23.3.2010

Hentges, Sarah: *Pictures of Girlhood – Modern Female Adolescence on Film*.

McFarland & Company Inc. 2006

Holden, Stephen: *FILM: A New Rule: The Beautiful are the Bad*. New York Times, 28.2.1999

Kaveney, Roz: *Teen Films – Reading Teen Film and Television from Heathers to Veronica Mars*. I. B. Tauris, 2006

Kerola, Kyllikki, Kujanpää, Sari, Timonen, Tero: *Asperger-kuntoutus*. PS-kustannus, Juva 2000

Lewis, Jon: *Road to Romance and Ruin – Teen Films and Youth Culture*. Routledge, 1992

Maslow, Abraham: *A Theory of Human Motivation*. Julkaistu alunperin Psychological Review-lehden numerossa 50, 370-96, 1943

Mulari, Heta: *"Du är ju för fan inte normal!" Tyttöyden käsityksiä ruotsalaisessa nuorisoeelokuvassa*. Pro gradu, Turun yliopisto, kulttuurintutkimuksen laitos, 2005

Shary, Timothy: *Generation Multiplex – The Image of Youth in Contemporary American Cinema*, University of Texas Press, Austin, 2002

Elokuvat:

10 Things I hate about You. Ohjaus: Gil Junger, käsikirjoitus: Karen McCullah Lutz, Kirsten Smith (perustuu löyhästi William Shakespearen näytelmään *Kuinka äkäpussi kesytetään*).

Touchstone Pictures, 1999

Pääosissa: Julia Stiles (Katarina "Kat" Stratford), Heath Ledger (Patrick Verona), Joseph Gordon-Levitt (Cameron James), Larisa Oleynik (Bianca Stratford)

American Pie. Ohjaus: Paul ja Chris Weitz, käsikirjoitus: Adam Hertz. Universal Pictures, 1999

Pääosissa: Jason Biggs (Jim Levenstein), Thomas Ian Nicholas (Kevin Myers), Sean William Scott (Steve Stifler), Eddie Kaye Thomas (Paul Finch), Chris Klein (Christopher "Oz" Ostreicher), Alyson Hannigan (Michelle Flaherty) Tara Reid (Victoria "Vikki" Latham), Shannon Elizabeth (Nadia), Natasha Lyonne (Jessica)

The Blue Lagoon (Sininen Laguuni). Ohjaus: Randall Kleiser, käsikirjoitus: Douglas Day Stewart (perustuu Henry de Vere Stacpoolen samannimiseen romaaniin). Columbia Pictures, 1980. Pääosissa: Brooke Shields (Emmeline LeStrange), Christopher Atkins (Richard LeStrange)

The Breakfast Club. Käsikirjoitus ja ohjaus: John Hughes. Universal Studios, 1985

Pääosissa: Judd Nelson (John Bender), Molly Ringwald (Claire Standish), Emilio Estevez (Andrew Clark), Anthony Michael Hall (Brian Johnson), Ally Sheedy (Allison Reynolds), Paul Gleeson (rehtori Vernon), John Kapelos (Carl Reed)

Clueless. Käsikirjoitus ja ohjaus: Amy Heckerling (perustuu löyhästi Jane Austenin romaaniin *Emma*). Paramount Pictures, 1995

Pääosissa: Alicia Silverstone (Cher Horowitz), Brittany Murphy (Tai Frazer), Stacey Dash (Dionne Davenport), Paul Rudd (Josh Lucas), Breckin Meyer (Travis Birckenstock)

Election (Vaalit). Ohjaus: Alexander Payne, käsikirjoitus: Alexander Payne, Jim Taylor. MTV Films, 1999

Pääosissa: Reese Witherspoon (Tracy Flick), Matthew Broderick (Jim McAllister), Chris Klein (Paul Metzler), Jessica Cambell (Tammy Metzler)

Fast Times at Ridgemont High (Kuumat kinkut). Ohjaus: Amy Heckerling, käsikirjoitus: Cameron Crowe. Universal Pictures, 1982. Pääosissa: Jennifer Jason Leigh (Stacy Hamilton), Sean Penn (Jeff Spicoli), Judge Reinhold (Brad Hamilton), Robert Romanus (Mike Damone)

Fucking Åmål. Käsikirjoitus ja ohjaus: Lukas Moodysson, Memfis Film, 1998

Pääosissa: Alexandra Dahlström (Elin), Rebecca Liljeberg (Agnes), Erica Carlson (Jessica)

Hip, hei, hutsu! (Hip, hip, hora!). Ohjaus ja käsikirjoitus: Teresa Fabik. Filmlance International AB, 2004.

Pääosissa: Amanda Renberg (Sofie), Björn Kjellman (isä), Markus Hasselborg (Mouse), Filip Berg (Sebbe), Ellen Fjaestad (Amanda)

Heathers. Ohjaus: Michael Lehmann, käsikirjoitus: Mark Waters, 1988

Pääosissa: Winona Ryder (Veronica Sawyer), Christian Slater (Jason Dean), Kim Walker (Heather Chandler), Lisanne Falk (Heather McNamara), Shannen Doherty (Heather Duke)

Jawbreaker (Jawbreaker – makea kuolema). Ohjaus ja käsikirjoitus: Darren Stein. TriStar Pictures, 1999

Pääosissa: Rose McGowan (Courtney Shane), Rebecca Gayheart (Julie Freeman), Julie Benz (Marcie Fox), Charlotte Rordan (Elizabeth Purr), Judy Greer (Fern Mayo)

Mean Girls. Ohjaus: Daniel Waters, käsikirjoitus: Tina Fey (perustuu Rosalind Wisemanin kirjaan: ”*Queen bees and Wannabees*”). Paramount Pictures, 2004

Pääosissa: Lindsay Lohan (Cady Heron), Rachel McAdams (Regina George), Lacey Chabert (Gretchen Wieners), Amanda Seyfried (Karen Smith), Lizzy Caplan (Janis Ian), Tina Fey (Sharon Norbury)

Never been Kissed (Pakko olla In). Ohjaus: Raja Gosnell, käsikirjoitus: Marc Silverstein, Abby Kohn

Pääosissa: Drew Barrymore (Josie Geller), David Arquette (Rob Geller), Michael Vartan (Sam Goulson), Leelee Sobieski (Aldys), Molly Shannon (Anita)

Pretty in Pink (Pretty in Pink – vaaleanpunainen unelma). Ohjaus: Howard Deutch, käsikirjoitus: John Hughes. Paramount Pictures, 1986

Pääosissa: Molly Ringwald (Andie Walsh), Jon Cryer (Duckie), Harry Dean Stanton (Jack Walsh), Andrew McCarthy (Blaine), Annie Potts (Iona)

She's All That (Sinussa on se jokin). Ohjaus: Robert Iscove, käsikirjoitus: R. Lee Fleming Jr. Miramax Films, 1999

Pääosissa: Freddie Prinze Jr. (Zachary "Zack" Siler), Rachael Lee Cooke (Laney Boggs), Anna Paquin (McKenzie "Mack" Siler), Jodi Lyn O'Keeffe (Taylor Vaughan)

Sixteen Candles (Synttärit). Käsikirjoitus ja ohjaus: John Hughes. Universal Pictures, 1984

Pääosissa: Molly Ringwald (Samantha Baker), Michael Schoeffling (Jake Ryan), Antony Michael Hall (The Geek), Gedde Watanabe (Long Duk Dong)

Some Kind of Wonderful. Ohjaus: Howard Deutch, käsikirjoitus: John Hughes. Paramount Pictures, 1987

Pääosissa: Eric Stoltz (Keith Nelson), Mary Elizabeth Masterson (Watts), Lea Thompson (Amanda Jones)

Erityiskiitokset

Haluan kiittää Turun Tyttöjen Talolla syksyllä 2010 järjestämäni elokuvapajaan osallistuneita tyttöjä.

Vaahtokarkki, Jassuuuw_, Annika, Hymyilijä, Appelsiini, Pippuri ja Vadelma, kiitos, että avasitte minulle oven maailmaanne, tutkimukseen orientoituminen ei olisi ollut sama ilman teitä!

Kiitos myös Johanna Lehtimäelle ja Terhi Sandbergille suuresta avusta pajan järjestämisessä, sekä hyödyllisten kysymysten ja näkökulmien esittämisestä.

Turussa 14.6.2011

Emmi Kivinen

